

OTDK-DOLGOZAT

Ármós Borbála

2013

**GÖDÖLLŐ LEHETŐSÉGEI A CSALÁDBARÁT VÁROSFEJLESZTÉS
TERÉN**

**THE POTENTIAL OF GÖDÖLLŐ IN THE FIELD OF FAMILY-
FRIENDLY URBAN DEVELOPMENT**

Ármós Borbála

Kézirat lezárva: 2011. október 24.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	1
1. A VIZSGÁLAT ELMÉLETI HÁTTERE	4
1.1. A CSALÁD FOGALMA, SZEREPE.....	4
1.1.1. A család szerepe a társadalomban	5
1.1.2. A család szerepe a gazdaságban	6
1.1.3. A család szerepe a településen	8
1.2. A TELEPÜLÉSEK ÁLTAL ELLÁTANDÓ FELADATOK.....	8
1.3. MITŐL CSALÁDBARÁT EGY TELEPÜLÉS?	10
1.4. A CIVIL TÁRSADALOM SZEREPE A VÁROSFELJESZTÉSBEN	12
2. A VIZSGÁLAT MÓDSZERE	14
3. A VIZSGÁLAT EREDMÉNYEI.....	16
3.1. GÖDÖLLŐ HELYZETELEMZÉSE	16
3.1.1. Elhelyezkedés	16
3.1.2. Lakosság.....	17
3.1.3. Gazdaság	21
3.1.4. Munkaerőpiac	23
3.1.5. Turizmus.....	26
3.1.6. Közlekedés	27
3.1.7. Biztonság.....	29
3.1.8. Épített környezet.....	31
3.1.9. Városszerkezet.....	32
3.1.10. Természeti környezet.....	32
3.1.11. Közműellátottság, hulladékkezelés	33
3.1.12. Egészségügy, szociális ellátás	34
3.1.13. Oktatás.....	36
3.1.14. Kultúra, szabadidő.....	39
3.1.15. Sport, közösségi terek.....	40
3.1.16. Térségi szerepkör.....	41
3.2. FEJLESZTÉSEK.....	42
3.2.1. Eddigi fejlesztések értékelése.....	42
3.2.2. Tervezett fejlesztések	48
3.3. CIVIL SZFÉRA.....	51

3.3.1.	Civil szervezetek, együttműködésük	51
3.3.2.	Az önkormányzat és a civil szervezetek közti együttműködés	53
3.3.3.	Családokhoz kapcsolódó civil szervezetek.....	55
3.4.	KÖZSZFÉRA, ÖNKORMÁNYZAT, VÁROSVEZETÉS.....	59
3.4.1.	Közszféra.....	59
3.4.2.	Az önkormányzat tevékenysége, hozzáállása.....	59
3.4.3.	A városvezetés céljai	61
4.	KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK.....	64
	ÖSSZEFOGLALÁS	67
	IRODALOMJEGYZÉK.....	70
	MELLÉKLETEK	I
1.	SZ. MELLÉKLET: AZ UNICEF GYERMEKBARÁT VÁROS KEZDEMÉNYEZÉSE	II
2.	SZ. MELLÉKLET: A NAGYCSALÁDOSOK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK SZEMPONTJAI A „CSALÁDBARÁT ÖNKORMÁNYZAT” DÍJHOZ	III
3.	SZ. MELLÉKLET: ÁLLÁSFOGLALÁS A CSALÁDBARÁT VÁROSOKÉRT	V
4.	SZ. MELLÉKLET: INTERJÚK KÉRDÉSEI CIVIL SZERVEZET/ISKOLA VEZETŐI SZÁMÁRA.....	VII

TÁBLÁZAT- ÉS ÁBRAJEGYZÉK

1. táblázat: Az önkormányzatok feladatai	9
2. táblázat: Családszerkezet 2001-ben.....	20
3. táblázat: Korcsoportok változása 1988 és 2009 között	20
1. ábra: Gödöllő.....	16
2. ábra: Népeség alakulása Gödöllőn (fő) 1870 és 2001 között	17
3. ábra: Állandó népesség száma Gödöllőn (fő) 2000 és 2009 között	18
4. ábra: Természetes szaporodás, illetve fogyás és vándorlási különbözet Gödöllőn (fő) 1970 és 2009 között.	19
5. ábra: Korcsoportok megoszlása Gödöllőn 2009-ben	21
6. ábra: 1000 főre jutó regisztrált gazdasági szervezetek száma (db) 2009-ben	23
7. ábra: Nyilvántartott álláskeresők aránya (%) a 18-59 éves korú lakosság számához viszonyítva 2010-ben	24
8. ábra: Szellemi és fizikai foglalkozású álláskeresők aránya (%) 2010-ben	24
9. ábra: 1000 főre jutó személyi sérüléssel járó közlekedési balesetek száma (db) 2009-ben.	30
10. ábra: 1000 főre jutó regisztrált közvédas bűncselekmények száma (az elkövetés helye szerint) (db) 2009-ben	30
11. ábra: Egy háziorvosra, házi gyermekorvosra és védőnőre jutó lakosok száma (fő) 2009-ben	35
12. ábra: A gyermekjóléti szolgálat által gondozott kiskorúak aránya (%) 2009-ben	36
13. ábra: Egy bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 és 0-5 évesek száma (fő) 2009-ben.....	37
14. ábra: 1000 főre jutó regisztrált nonprofit szervezetek száma (db) 2009-ben	52

BEVEZETÉS

A pályamunkában Gödöllő városfejlesztését vizsgálom, abból a szempontból, hogy az jelenleg mennyire családbarát, illetve hogy milyen lehetőségei vannak a jövőben ezen a téren. Megközelítem középpontjában a helyi családok életminőségének, valamint a város életére gyakorolt hatásuknak javítása áll. Ezen célok eléréséhez rendelkezhető eszközként tekintek a városfejlesztésre irányuló minden tevékenységre. Arra keresem a választ, hogy kellő hangsúlyt kapnak-e a helyi gyermekes családok, valamint hogy a fejlesztések családbarát várossá teszik-e Gödöllőt.

Abból a nézőpontból indulok ki, hogy a városfejlesztés alapvető célja a helyi lakosság életminőségének javítása. Jelen esetben a lakosságot nem mint egyének összességét, hanem mint családok összességét vizsgálom. A két nézőpont közti különbség abban rejlik, hogy ez utóbbi esetben a fejlesztéseknek figyelemmel kell lenniük a családok érdekeire is, amik – elsősorban a család társadalmi funkciójából adódóan – jóval bővebbek az egyének igényeinél. Tehát például nem csak az a fontos, hogy legyen munkahely, hanem az is, hogy a munka és a családi élet összeegyeztethető legyen.

A téma legfőbb aktualitását a jelenlegi magyar és uniós demográfiai trendek adják. Szűkebb környezetünkben egyre inkább fogy – és ami a fő probléma – elöregszik a népesség. Az ebből adódó gazdasági és társadalmi problémák egyik lehetséges megoldása a folyamat megfordítása – vagy legalábbis lelassítása, tehát annak elérése, hogy több gyermek szülessen. A társadalmi, életmódbeli, értékrendbeli változások miatt ugyan egyre nagyobb azok aránya, akik nem, vagy csak jóval később akarnak gyermeket, de még mindig többen vannak azok, akik alapvetően családban, gyermekekkel képzelik el az életüket. A születésszám növekedését elsősorban a gyermekvállalást támogató (családbarát) környezet és intézkedések segítik. Az olyan gazdasági, fizikai, társadalmi környezet segíti, ahol az arra vágyók mernek gyermeket vállalni, mert nem kell erőn felüli harcot vívniuk, mert elismerik és támogatják őket. Fontos a családbarát környezet azoknak is, akik már családban élnek. A támogató környezet nem szívja el az energiájukat, így sokkal több erejük marad magukra és a családjukra. Ez ad esélyt arra, hogy a családok be tudják tölteni társadalmi funkciójukat, erősítve tagjaikat, ezáltal pedig

környezetüket is. Az egészséges társadalomhoz egészséges családok kellenek. Egészséges, jól működő családok kialakulása pedig nehéz egy nem támogató környezetben.

Témaválasztásomban személyes motivációk is szerepet játszottak. Magam is nagycsaládból származom, így személyes tapasztalatom és kapcsolódási pontom is van a témához. 21 éve Gödöllőn élek, így adta magát, hogy abban a városban vizsgálódjak, amit ismerek és ahol meglévő kapcsolatrendszerre is tudok támaszkodni a kutatás során.

A kutatás átfogó célja annak felmérése, hogy Gödöllőnek milyen lehetőségei vannak a családbarát városfejlesztés terén. *Hipotéziseimet* az alábbiakban fogalmaztam meg:

- Gödöllőn az átlagosnál több a gyermek, illetve a kisgyermekes család.
- Gödöllő alapvetően jó adottságokkal rendelkezik, a családok számára vonzó település.
- Kiemelkedő erőssége a városnak az oktatás, nevelés minősége.
- Nem megfelelő a kommunikáció a lakosság és a városvezetés között
- Nincs igazán közösségi élet városi szinten, hiányzik a lakossági összetartás.

Ezen hipotézisek igazolása vagy elvetése mellett *célom még*:

- elméleti áttekintést adni a családok, családbarát környezet és városvezetés témaköréről
- Gödöllő jelenlegi helyzetének, adottságainak, folyamatainak elemzése
- a város erős és gyenge pontjainak feltárása
- a jövőbeni lehetőségek felvázolása

A pályamunka *négy fő fejezetből* áll. Az első, kutatást alátámasztó elméleti fejezetben először a család fogalmát és a társadalomban, gazdaságban, települések életében betöltött szerepét járom körbe vonatkozó szakirodalmak alapján. Ezt követően bemutatom az önkormányzatok által ellátandó főbb feladatokat, majd pedig a családbarát település ismérveit. Végül kitérek a civil szféra szerepére a városfejlesztésben.

A második fejezetben ismertetem a kutatásom módszertanát.

A harmadik fejezet tartalmazza a kutatás részletes eredményeit. Első, legnagyobb alfejezetében olvasható Gödöllő általam készített helyzetelemzése. A város adottságait a családok szemszögéből vizsgáltam, aszerint, hogy a jelenlegi helyzet mennyire segíti a családok megélhetését, működését. Épp ezért az elemzésnél azokra a területekre helyeztem a

hangsúlyt, amelyek a családok életét leginkább befolyásolják (pl. munkalehetőségek, oktatás). Ezután kitérek a jelentősebb múltbeli, jelenlegi és tervezett fejlesztésekre. A harmadik alfejezetben bemutatom a gödöllői civil szférát, ezen belül három, tevékenységében a családokhoz kapcsolódó szervezetet részletesebben is. A fejezet végén az önkormányzat működését és fejlesztési célkitűzéseit vizsgálom, szintén a családok szempontjából.

Az utolsó fejezet tartalmazza az elméleti háttér és a kutatási eredmények alapján levont következtetéseimet és javaslataimat.

1. A VIZSGÁLAT ELMÉLETI HÁTTERE

1.1. A CSALÁD FOGALMA, SZEREPE

A *család fogalmának* meghatározásakor több tudományág (néprajz, jog...) felől is közelíthetünk. *Statisztikai* módszertani szempontból „a család a házastársi vagy élettársi, illetve vérségi kapcsolatban együtt élők legszűkebb köre”. Az adatfeldolgozásokban és -közlésekben (így pl. a 2001. évi népszámlálásnál is) a következő csoportosítást alkalmazzák (Szűcs, 2006):

- Párkapcsolaton alapuló családok

házaspár nőtlen, hajadon gyermekkel vagy gyermek nélkül

élettársi kapcsolatban együtt élő két személy nőtlen, hajadon gyermekkel vagy gyermek nélkül

- Egyszülős családok

apa vagy anya nőtlen, hajadon gyermekkel

A *szociológiai* megközelítés a család szerkezetéből indul ki. Napjainkban többféle családmódel is létezik, a gyermekek, szülők, nagyszülők különböző számú kombinációiban, a válások és újrarázasodások révén pedig egyre gyakoribb a vegyes család is, amelynek nem minden tagja vér szerinti rokona egymásnak. Magyarországon nagycsaládnak nevezik a saját háztartásban legalább három gyermeket nevelő családot. Az ún. nukleáris családban két generáció (szülők+gyerekek) él együtt. Többgenerációs családnak pedig ma a szülőkkel együtt élő fiatal házások számítanak, illetve kevésbé gyakori típusa, amikor az idős szülő költözik felnőtt házas gyermekéhez (rendszerint akkor, ha a szülő gondozása nem oldható meg másképp, vagy pedig házastársa halálakor magára marad). Egyszülős családról (vagy családtöredékről) abban az esetben beszélünk, amikor a szülő egyedül neveli gyermekét. (Bodonyi et al., 2006)

A Család, gyermek társadalom c. mű szerzői szerint „a családot más csoportoktól az különbözteti meg, hogy különmemű személyekből áll, akik különböző (legalább két) generációhoz tartoznak”. A család sajátossága továbbá, hogy reprodukálja önmagát (önerőből egészül ki, nem pedig új tagok felvétele révén). Ez a meghatározás a hagyományos családmoddlt valóban jól jellemzi, azonban nem feltétlenül állja meg a helyét például családtöredék, örökbefogadás vagy egynemű kapcsolaton alapuló család esetén.

Mint azt láttuk, ezen felfogással ellentétben a statisztikai módszertani meghatározás családnak tekinti a gyermek nélküli párokat is, akik azonban jellemzően nem két külön generációba tartoznak.

Jelen pályamunkában vizsgálatomat elsősorban a gyermeces családok szempontjából folytatom, egyrészt létszámfölnyük miatt,¹ másrészt pedig azért, mert a gyermek nélküli párok egy része szeretne majd vagy már nevelt gyermeket, így az igényeik sok tekintetben egyezést mutatnak a gyermeces családokéval.

1.1.1. A család szerepe a társadalomban

Az ember érzelmi, lelki fejlődése, boldogsága szempontjából a családnak meghatározó szerepe van minden életkorban. Mint társas lény számára, a családi együttélés az a forma, amely testi, lelki, szellemi fejlődéséhez a legkedvezőbb lehet.

Gyermekként ez az első közösség, ahova bekerülünk, az első mintákat itt szerezzük, a család keretein belül kezd kialakulni a személyiség. Ideális esetben a család biztosítja a gyermek számára mindazt a szeretet, bizalmat, elismerést, amelyek alapvető feltételei az egészséges lelki fejlődésnek. A család az a környezet, ahol optimális esetben kiépül a ragaszkodás, megszilárdul a biztonságérzet, megjelennek az érzelmek. A nemi szerepek elsajátítása is itt kezdődik. A család kulturális légköre jelentős hatással van a gyermekekre, aki itt sajátítja el a társadalmi léthez, beilleszkedéshez szükséges normákat, szabályokat is. Meghatározó szerepe van abban, hogy a gyermek milyen képet alakít ki a világról és hogyan viszonyul ahhoz. Itt tanulja meg a gyermek, hogyan bízzon magában és másokban, hogyan kezelje a konfliktusokat. A család adja az értékrendje alapját, a családtagok által

¹ Adatok a 3.1.2. fejezetben

szocializálódik. Jelentős a családtagok visszajelzése, az énkép kialakulása szempontjából is. A gyermek boldogságáért alapvetően a szülei felelősek, a szülői nevelést csak kiegészíteni és erősíteni lehet, helyettesíteni nem. Fontos, hogy a szülőknek legyen elég (minőségi) idejük gyermekeikre, hiszen csak így tudják mindazt a tudást és szeretetet átadni nekik, ami a társadalomban való helytállásukhoz majd szükséges lesz.

A család a felnőttek számára is a személyiségfejlődés fontos színterévé válhat, hiszen lehetőséget ad személyiségük kibontakoztatására a különböző szerepek megélése által. Az ember érzelmi, lelki szükségleteinek kielégítésére is a család lehet a legalkalmasabb csoport. Ez egy saját közösség, aminek tagjai jó esetben felelősséggel viseltetnek egymás iránt és támogatják egymást minden téren (lelkileg, testileg, anyagilag). Ezzel pedig számos olyan helyzetet enyhítenek, aminek következményei amúgy az államra és a társadalomra lennének terhelve. A jó család tagjai lélekben is összetartoznak, a család belső érzelmi ereje érzelmi biztonságot, harmóniát teremt, óv a fenyegető külső hatásoktól, feszültségektől. A jól működő család szükség szerint támogat és korlátokat állít. Fokozza az érzelmi teherbírást, ami megkönnyíti a problémákkal való szembenézést. A család a pihenés, regenerálódás színtere is.

A működő család tehát szociális és kulturális funkciói alapján a szabadságra képes társadalom alapegysége. Ahhoz, hogy egészséges, megújulásra képes társadalom és helyi közösségek jöjjenek létre, településeinknek a családok számára vonzó, gyermekvállalást támogató környezetté és társadalmi közeggé kell válniuk. (Bodonyi et al., 2006. Dietrich, 2009)

1.1.2. A család szerepe a gazdaságban

A család egyrészt a termelőmunka szervezeti egysége (termelő családok), másrészt viszont megjelenik a fogyasztói oldalon is, hiszen „a családok nagyobb része leginkább jövedelmi közösség, jövedelemből gazdálkodó egység, melynek fő területe a fogyasztás”. A család jövedelme a dolgozó tagok bevételein alapszik és a családtagok száma szabja meg az egy főre jutó jövedelmet.

A család, a *családi munkamegosztás* révén gazdasági hasznót is teremt. A leggyakoribb ilyen jellegű tevékenységek: háztartási munkák, a lakás, élettér karbantartása, fejlesztése,

családtagok segítése (a keresők számára pihenés biztosítása, tanulók támogatása, gyermekek gondozása, öregek ellátása...). Kihat a gazdaságra a család társadalmi szerepe is. Azáltal, hogy érzelmileg biztos környezetet teremt, erősebbé teszi az egyént, aki így a külső világban/munkában is jobban teljesít. (Bodonyi et al., 2006)

A család fontos szerepe, hogy *reprodukálja a társadalmat*. Ha csökken a családok és ezáltal a felnövekvő gyermekek száma, elöregszik a társadalom. Az elöregedő társadalom veszít a megújulási készségéből, dinamikájából, spontaneitásából. Veszélybe kerül az önfenntartó- és eltartó képessége. Demográfiai válság, fenyegető méretű munkaerőhiány várható. (Dietrich, 2009)

Ezen kedvezőtlen folyamatokat ellensúlyozhatja a családalapítás ösztönzésére és a gyermekes családok megtartására irányuló tudatos várospolitikai, szemléletformálási és kapcsolódó konkrét akciók (VÁTI, 2009). Szükség van továbbá többek közt a *női foglalkoztatottság* növelésére is a társadalom pénzügyi stabilitásának megteremtése érdekében. A családbarát foglalkoztatás alapvető fontosságú ahhoz, hogy a családok gazdasági és társadalmi funkciójukat egyaránt jól el tudják látni.

Dr. Ternovszky Ferenc (2009) kutatásai során arra a következtetésre jutott, hogy a hagyományos, lineáris karriermodell a nők, anyák számára alkalmatlan. „Nem a teljes munkaidős jelenlét, nem a pénz és a verseny által uralt, lineáris karrier az, amelyik képességeiknek, igényeiknek megfelel.” Ugyan egyre több a diplomás nők száma és aránya, mégis sok képzett és tehetséges nő vész el a munkaerőpiacról vagy pedig a családtól a hagyományos karriermodell mellett. Az, hogy meg tudják találni az egyensúlyt a munka és a család között, nem csak az ő ügyük, érdekük. Ha több nő dolgozik, többen fizetnek adót, nagyobb a munkaerő-választék, javul a foglalkoztatott munkaerő minősége. A családbarát munkahely program már több országban is bizonyította nyereségességét a cég, a társadalom és a családok számára. Fontos, hogy a női szemlélet is jelen legyen a döntéshozatalban, hiszen így sokkal árnyaltabb, a társadalom egészét kiszolgáló képes eredmények születnek. „A női, anyai karrier támogatása egyaránt kormányzati, vállalati és egyéni feladat. Ebben a sorrendben és felelősséggel.”

1.1.3. A család szerepe a településen

A települések egymás után kerülnek szembe a *demográfiai kihívásokkal*, így ma már nem csak a befektetésekért, vállalkozások letelepítéséért, hanem a lakosokért is versenyeznek. Azért is, hogy odaköltözzenek, illetve még inkább azért, hogy a már ott élők ott is maradjanak.

Napjainkban a hagyományos családmódel átalakulásával együtt megfigyelhető az értékrend átalakulása is. Egyre inkább jellemző a család intézményének gyengülése. A városokban – ott is a belső városrészekben – növekszik a kis létszámú háztartások száma (egyedül élő idősök, gyermek nélküli fiatal felnőttek). A kisgyermekes családok, ha tehetik, a nagyvárosból a szuburbán gyűrűbe költöznek. Ha pedig egy városból a kedvezőtlen környezeti-társadalmi folyamatok és a biztonság hiánya miatt elköltöznek a gyermekes családok, akkor ott fogy a lakosság és megváltozik a korstruktúra is, ami más jelentős változásokat hoz magával. Az aktív korú lakosság vándorol el, a maradék közt nagyobb arányban lesznek az idős, inaktív személyek, ez pedig feszültségekhez vezet (gazdaság, társadalom, környezet, közlekedés...). Az ilyen változás egyetlen település számára sem kívánatos, ezért nyilvánvaló érdeke, hogy olyan környezetet teremtsen, amivel megtartja lakóit.

A lakosság elöregedése, mint probléma 2021-re várhatóan már a kisebb városokban is megjelenik, hiszen egyre kevesebb gyermek születik. A bevándorlás csak kis mértékben enyhítheti a demográfiai hiányt, viszont társadalmi feszültségeket okoz. Kiegészítő megoldást jelenthet még a családalapítás, gyermekvállalás ösztönzése, avagy gazdasági szempontból a nyugdíjkorhatár kitolása. (Tomay, 2009. VÁTI, 2009. Dietrich, 2009)

1.2. A TELEPÜLÉSEK ÁLTAL ELLÁTANDÓ FELADATOK

A települések, pontosabban a települési önkormányzatok által ellátandó feladatokról az 1990. évi LXV. törvény II. fejezete rendelkezik. A fejezet elején felsorolt feladatok közül az önkormányzat alapvetően „maga határozza meg - a lakosság igényei alapján, anyagi lehetőségeitől függően -, mely feladatokat, milyen mértékben és módon lát el.” A

továbbiakban szerepelnek bizonyos kötelezően ellátandó feladatok is, de a mértékre/módra itt sincsenek konkrét elvárások megadva (1. táblázat).

1. táblázat: Az önkormányzatok feladatai

A települési önkormányzat feladata a helyi közszolgáltatások körében különösen:	A települési önkormányzat köteles gondoskodni:
• a településfejlesztés • a településrendezés • az épített és természeti környezet védelme • a lakásgazdálkodás • a vízrendezés és vízvezetés, csatornázás • köztemető fenntartása • a helyi közutak és közterületek fenntartása • a helyi közutakon, a helyi önkormányzat tulajdonában álló közforgalom elől el nem zárt magánutakon, valamint tereken, parkokban és egyéb közterületeken közúti járművel történő várakozás (parkolás) biztosítása • helyi tömegközlekedés biztosítása • a köztisztaság és településtisztaság biztosítása • gondoskodás a helyi tűzvédelemről • gondoskodás a közbiztonság helyi feladatairól • közreműködés a helyi energiaszolgáltatásban • közreműködés a foglalkoztatás megoldásában • az óvodáról, az alapfokú nevelésről, oktatásról • az egészségügyi, a szociális ellátásáról, valamint a gyermek és ifjúsági feladatokról való gondoskodás • a közösségi tér biztosítása • közművelődési, tudományos, művészeti tevékenység, sport támogatása • a nemzeti és etnikai kisebbségek jogai érvényesítésének biztosítása • az egészséges életmód közösségi feltételeinek elősegítése	• az egészséges ivóvíz ellátásáról • a köztemető fenntartásáról • a helyi közutak fenntartásáról • a helyi közutakon, a helyi önkormányzat tulajdonában álló közforgalom elől el nem zárt magánutakon, valamint tereken, parkokban és egyéb közterületeken közúti járművel történő várakozás (parkolás) biztosításáról • a közvilágításról • az óvodai nevelésről, az általános iskolai oktatásról és nevelésről • az egészségügyi és a szociális alapellátásról • köteles biztosítani a nemzeti és az etnikai kisebbségek jogainak érvényesülését.

Forrás: Az 1990. évi LXV. törvény alapján, saját szerkesztés, 2011.

Külön pontban szerepel, hogy az önkormányzat „támogatja a lakosság önszerveződő közösségeinek a tevékenységét, együttműködik e közösségekkel.”

„Az önkormányzat a feladatai ellátásának feltételeit saját bevételekből, átengedett központi adókból, más gazdálkodó szervektől átvett bevételekből, központi költségvetési normatív hozzájárulásokból, valamint támogatásokból teremti meg.” A saját bevételek (esetenként igencsak jelentős) részét képezik például a helyi adók. Átengedett bevételek

közé tartozik a személyi jövedelemadó egy része és a gépjárműadó. A normatív hozzájárulásokat „a települések lakosságszámával, egyes korcsoportokkal, intézményi ellátottakkal arányosan és egyéb mutatók alapján” állapítja meg az Országgyűlés. Ez az összeg felhasználásra vonatkozó kötöttség nélküli. Kizárólag az adott célra használható fel a céltámogatás (társadalmilag kiemelt célokra) és a címzett támogatás (egyes nagy költségigényű beruházási feladatok megvalósítására). Kiegészítő állami támogatás illeti meg továbbá az „önhibáján kívül hátrányos helyzetben levő települési önkormányzatot”. (1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról)

Az ellátandó feladatok nagy része szorosan kapcsolódik a családok mindennapi szükségleteihez. Az oktatás, egészségügy, sport, közművelődés, közösségteremtés, egészséges és biztonságos környezet, megfelelő közlekedés, munkahelyteremtés mind olyan terület, amelynek megfelelő vagy nem megfelelő működése nem csak az egyének, hanem a családok életére, körülményeire is azonnali, közvetlen hatással van.

A pályamunka írásakor folyamatban volt az *önkormányzati törvény módosítása*. A tervezet része többek közt az alapfokú oktatás államosítása is. A kialakult bizonytalan helyzet hátrányosan érintheti az önkormányzatokat és a családbarát politikát is, mivel emiatt leálltak az intézményi fejlesztések. A települési önkormányzatok egyelőre nem tudják, hogy hosszú távon mi vár rájuk, az állam milyen feladatok ellátásában számít a közreműködésükre. A bizonytalanság rányomja bélyegét az oktatásban dolgozók mindennapjaira, ennek következményeként a munkájuk minőségére is.

1.3. MITŐL CSALÁDBARÁT EGY TELEPÜLÉS?

A gyermek- illetve családbarát település kialakításának gondolata itthon és külföldön is felmerült már:

Az *UNICEF Gyermekbarát Város* kezdeményezése 1996-ban indult. Célja a gyermekek jogainak védelme és érvényesítése helyi szinten, hiszen ahogy azt az Emberi Településekről szóló második ENSZ Konferencián megfogalmazták, az egészséges lakóhely, a demokratikus

társadalom és a jó kormányzás legfőbb mutatója a gyermekek jóléte². A gyermekbarát város tehát „olyan város, amely kiemelten fontos dolognak tartja a gyermekek jogainak érvényesítését” (Robozné, 2010). A kezdeményezéshez való csatlakozásnak jelenleg nincs univerzális kritériumrendszere, de irányadó szempontokat (1. sz. melléklet) és már megvalósult pozitív példákat is találunk a honlapon.

Magyarországon a Nagycsaládosok Országos Egyesülete (NOE) a pozitív példák megerősítése céljából 2006-ban adta át először a „Családbarát Önkormányzat” díjat. Az olyan programokat, intézkedéseket és szándékot ismerik el vele, amelyek a családok biztonságérzetét növelik annak érdekében, hogy merjenek gyermeket vállalni. A szempontrendszer (2. sz. melléklet) itt is inkább irányadó, a jelöléseket bár ezen pontok mentén várják a lakosoktól, nem kéri számon mindet. A díjat a Népesedés Világnapja alkalmából mindig az adott év július 11-ére időzítve adják át³.

A VÁTI Nonprofit Kft. keretében működő Európai Városi Tudáshálózat (EUKN) 2009. november 11-én, „Családbarát város” címen tartott konferenciát. A záróvita során megfogalmazott állásfoglalással a résztvevők „városok családbarát, gyerekvállalást támogató értékválasztását, elköteleződését és cselekvését kívánják előmozdítani” (VÁTI – NTUI, 2009). Az állásfoglalás kitér arra, hogy miért fontos a családbarát város, majd a szempontokat hat fő csoportra bontva ad javaslatot a gyakorlati megvalósításra (3. sz. melléklet).

A három listát összegezve megállapítható, hogy a gyermek-, illetve családbarát városnak, valamint a város vezetésének a következő területekre kell figyelmet fordítania:

- egészségügy, oktatás – családokat érintő alapszolgáltatások
- tisztaság
- biztonság
- zöld területek, közösségi terek
- közlekedés
- lakhatás, otthonteremtés
- foglalkoztatás
- esélyegyenlőség

² <http://www.childfriendlycities.org>

³ <http://noe.hu>

- társadalmi részvétel, aktivitás – bevonás, figyelembe vétel az önkormányzat részéről, aktív szerepvállalás a családok oldaláról
- értékválasztás, szemléletváltás – önkormányzat felől indulva
- helyi szabályozás, kedvezmények, helyi programok
- hosszú távú szemlélet, elkötelezett városfejlesztés, tervezés

Ezek a szempontok az önkormányzatok feladatait teljes mértékben lefedik. Tehát a családbarát és nem családbarát önkormányzat között a különbség alapvetően nem valamilyen plusz feladat vállalásában nyilvánul meg, hanem a szemléletben. *A legfontosabb az elkötelezettség, a családbarát módon való gondolkodás.* Az, hogy a feladatok ellátásánál figyelembe veszik-e a gyermekek, családok igényeit – avagy csak teljesítik őket valahogy, vagy éppen mások a prioritások.

A családbarát város pedig olyan város, ahova szívesen költöznek a családok, ahol szeretnek és tudnak lakni, mert gyermekvállalást és -nevelést támogató környezetben élnek.

1.4. A CIVIL TÁRSADALOM SZEREPE A VÁROSFEJLESZTÉSBEN

A *civil társadalom* fogalmának tisztázása céljából kiemelnék néhányat a Reisinger Adrienn doktori dolgozatában összegyűjtött meghatározások közül:

Böhm Antal (1999, 2002 in: Reisinger, 2010) szerint a civil társadalom részei a nonprofit, nem állami és nem direkt politikai szervezetek, melyeket állampolgárok hoznak létre egyéni célok megvalósítása céljából.

Bartal Anna Mária (1999, in: Reisinger, 2010) meghatározása szerint „a civil társadalom fogalmába azok az állampolgári kezdeményezések tartoznak, amelyekben a polgárok önkéntesen vesznek részt érdekeik és értékeik megjelenítése, védelme érdekében, és amely kezdeményezések az államtól elkülönülve, autonóm módon működnek.”

Jagasics Béla és Anheier (2001 és 2005, in: Reisinger, 2010) véleménye szerint pedig a civil társadalom a szerveződési formákon túl sajátos magatartásformákat, értékeket és normákat is magában foglal.

Fontos tisztázni a civil társadalom és a *nonprofit szektor* közti viszonyt is. Ez utóbbi „csak azokat a formalizált, intézményesült szervezeteket foglalja magában, amelyeknek hivatalos, jogilag definiált státusza van” (Kuti 1998, Bartal 2005, in: Reisinger, 2010). A civil társadalomnak tehát nem minden része tartozik a nonprofit szektorba, viszont a nonprofit szervezetek között is találhatóak olyanok, amelyek nem civil szervezetek (nem egyéni kezdeményezés, hanem állami vagy önkormányzati akarat hozta létre).

A civil/nonprofit szervezetek hozzájárulnak a társadalmi jóléthez különböző közjavak előállítása révén (a piacorientált szervezetek számára nem kifizetődő területeken). Redisztribúciós csatornaként és foglalkoztatóként is szerepelnek, valamint lehetőséget adnak az önszerveződésre. „Az embereknek nonprofit szervezetek alapításával, illetve az ilyen jellegű szervezetekben végzett önkéntes munka által lehetőségük nyílik arra, hogy saját elképzeléseik szerint, a társadalom aktív szereplőjeként oldják meg a felmerülő problémákat, elégítsék ki a felmerült igényeket.” (Reisinger, 2010)

„A közsféra tervezési tevékenységeiben egyre inkább elvárássá vált a *közösség bevonása*”, olyannyira, hogy az Európai Unió és tagállamainak tervezési gyakorlatában már hivatalosan is előírják. (Sain et al., 2010) A gyakorlatban a jogszabályok által meghatározott egyeztetési és tájékoztatási kötelezettségek elég nagy mozgásteret hagynak a tervezés szereplőinek, így a nyilvánosság és részvétel szintje nagymértékben függ a tervezőtől. A közösségi bevonás számos társadalmi és gazdasági előnnyel jár, minden résztvevő fél számára, azonban jelentős erőforrásokat is igényel (idő, anyagiak, szakértők), szintén mindegyik fél részéről. (Péterfi – Sain, 2010, Reisinger, 2010) Így fordulhat elő, hogy kellő motiváció híján a társadalmi részvételi lehetőségeket gyakran kiürítik, formálissá teszik, vagy akár trükkökkel manipulálják nem csak az önkormányzatok és a vállalatok, de maguk az állampolgárok is. (Péterfi – Sain, 2010)

2. A VIZSGÁLAT MÓDSZERE

A vizsgálat során primer és szekunder adatokat egyaránt felhasználtam. Szekunder források közé tartozik az elméleti háttérhez felhasznált szakirodalom és jogszabály, valamint a kutatás alapját alkotó statisztikai adatok (TEIR, KSH), pályázati támogatási adatok (NFÜ), Gödöllő Integrált Városfejlesztési Stratégiája, a városi honlapon és a Gödöllői Szolgálatban található információk és egyéb internetes források.

A helyzetelemzés során a *statisztikai adatokból* viszonyszámokat (pl. 1000 főre jutó regisztrált nonprofit szervezetek száma), százalékos (gyermek nélküli családok aránya) és egyéb mutatókat (vándorlási különbözet) képeztem. Legtöbb esetben csak a legfrissebb hozzáférhető adatokat vettem figyelembe, ezek 2009-ből, illetve az álláskeresői adatai 2010-ből származnak. Bizonyos témakörökben (pl. családszerkezet, ingázás) azonban csak a népszámlálási adatokra támaszkodhattam, így ott a 2001-es értékek alapján vontam le következtetéseket, figyelembe véve, hogy ezek azóta nagyobb mértékben is változhattak. Egyes területeken (pl. népesség, korszerkezet) több évre visszamenőleg is vizsgáltam a változásokat.

Az adatokat (néhány kivételtől eltekintve) viszonyításképpen összevettem 7 másik, hasonló nagyságú és földrajzi helyzetű település (Budaörs, Cegléd, Dunakeszi, Gyöngyös, Hatvan, Szentendre, Vác) adataival, valamint kistérségi, megyei és országos átlagokkal is.

A szekunder források alapján kapott objektív képet szükségesnek láttam kiegészíteni szubjektív véleményekkel is. Céлом a számadatok mögött rejtőző minőségi jellemzők feltárása, valamint még aktuálisabb információk szerzése volt. Primer kutatási módszerek közül a személyes megfigyelést és a *mélyinterjút* alkalmaztam. Interjúalanyként olyan személyeket kerestem, akik központi szerepet töltenek be a helyi civil életben, akiknél összpontosulnak az információk. Végül öt személlyel készítettem interjút. Négyen közülük családokhoz kapcsolódó területen tevékenykedő civil szervezetek vezetői:

Szilágyi Zsolt, a Gödöllői Fészek Nagycsaládosok Közhasznú Egyesületének elnöke

Milánkovics Kinga, a REGINA Alapítvány alapítója

Pilcsik Tünde, a REGINA Alapítvány elnöke

Tóth Gyözőné, a Socius Kör Közhasznú Egyesület elnöke

Az ötödik megkérdezett Szűcs Józsefné, a Damjanich János Általános Iskola igazgatója és önkormányzati képviselő volt, aki civil észrevételei mellett az önkormányzat hozzáállásáról, céljairól, terveiről a szekunder forrásokat kiegészítő információt is nyújtott.

Az interjúkhoz készítettem egy előzetes vezérfonalat, amelynek mentén igyekeztem haladni a kérdésekkel (4. sz. melléklet). Nyitott kérdéseim voltak, öt témakörben:

- Jelenlegi helyzettel való elégedettség a városban (különböző területeken)
- Eddigi fejlesztésekkel való elégedettség
- Civil szféra
- Közsféra
- A szervezet/iskola működése, amelynek vezetője a megkérdezett

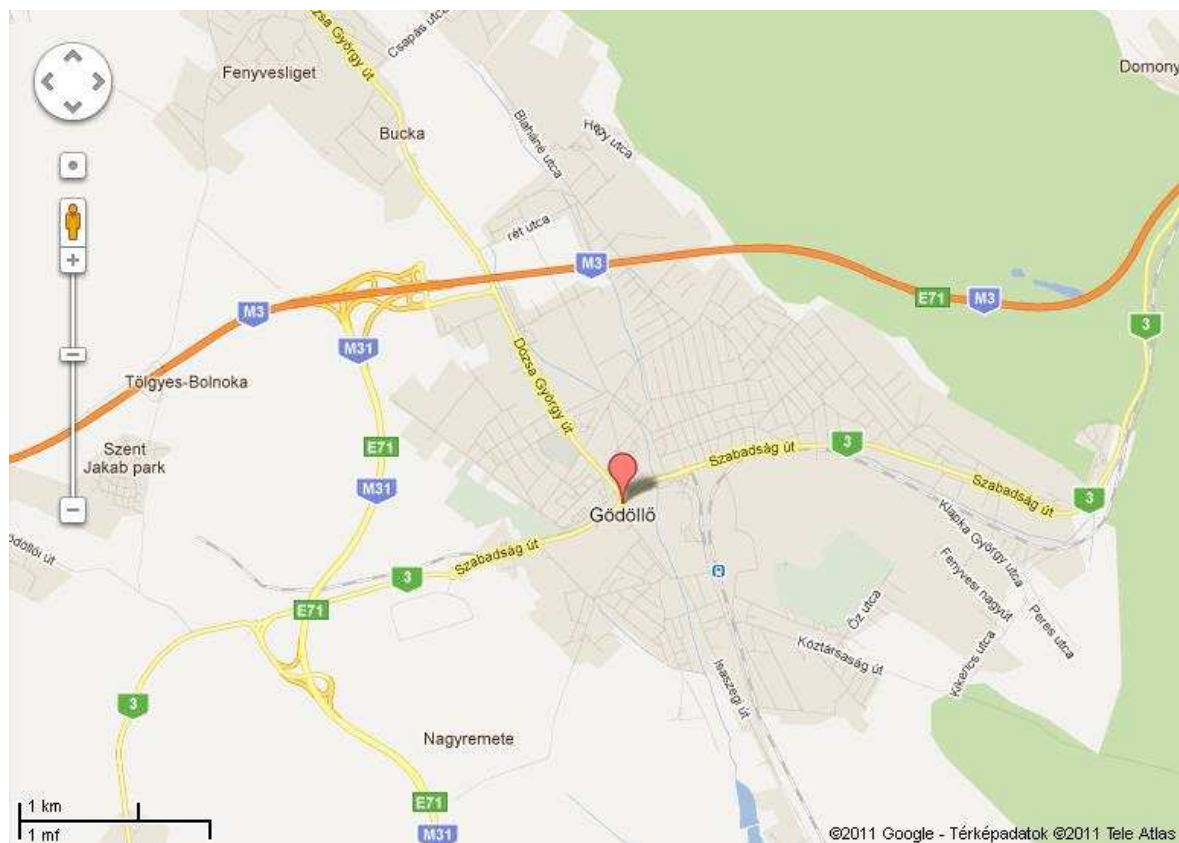
Az interjúkra 2011 szeptemberében került sor, hosszuk 45 és 90 perc között változott. A beszélgetéseket felvettem, majd írásos formában feldolgoztam. A kapott válaszok közül végül terjedelmi és tartalmi korlátok miatt nem mindegyik, hanem csak a pályamunka irányvonalába leginkább illeszkedőek kerültek be.

3. A VIZSGÁLAT EREDMÉNYEI

3.1. GÖDÖLLŐ HELYZETELEMZÉSE

3.1.1. Elhelyezkedés

Gödöllő a Közép-Magyarországi Régióban, Pest megye észak-keleti részén található. Budapestről való távolsága mintegy 30 km, a város a budapesti agglomeráció keleti határa. A fővárostól való távolsága igen meghatározó a város életében. Egyrészt gazdasági szempontból ez kiváló stratégiai fekvés, másrészt pedig pont kellő távolságra van ahhoz, hogy a főváros adta előnyök az ott éléssel együtt járó hátrányok nélkül érvényesülhessenek. A város a Gödöllői Kistérség központja.

1. ábra: Gödöllő

Forrás: <http://maps.google.hu>

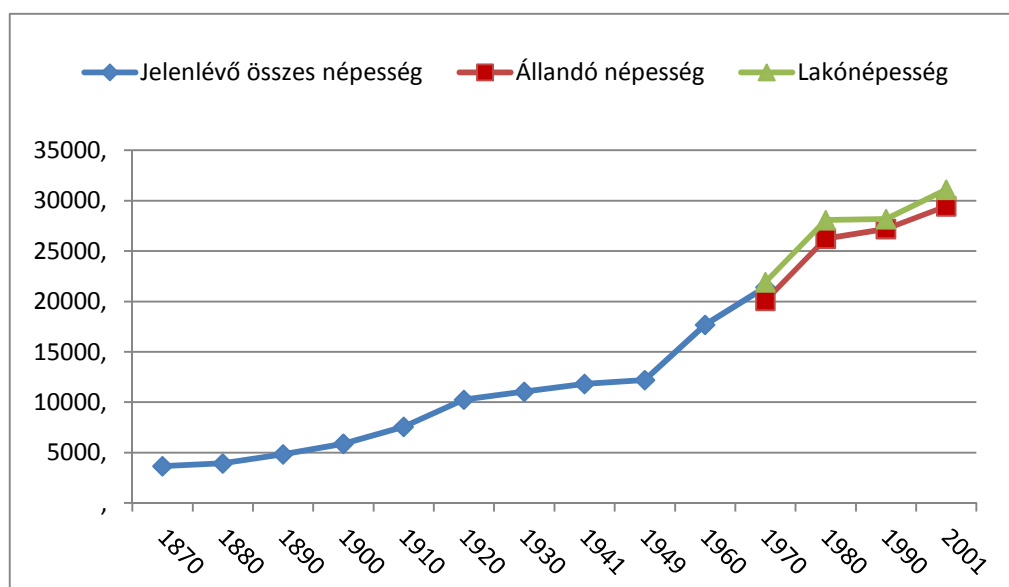
A város területe 62 km², ebből 16 km² a beépített terület. Kelet-nyugati kiterjedése 10, észak-déli 12 km körüli. A városközpont az észak-déli és kelet-nyugati fő közlekedési útvonalak kereszteződésében található, a nyugati városhatártól ~2 km-re (1. ábra).

Közlekedésföldrajzi szempontból a város fekvése igen kedvező, mivel fontos közúti és vasúti közlekedési folyosók mentén helyezkedik el. Ezek: a várost átszelő 3-as főút, az M3-as és a frissen megépült M31-es autópálya, valamint a 80-as számú Budapest-Miskolci vasúti főútvonal.

Természetföldrajzi szempontból a Gödöllői-dombságban, a Rákos-patak forrásánál és völgyében található. (IVS)

3.1.2. Lakosság

Gödöllő népessége az 1870-es évektől kezdve *folyamatosan emelkedett* (2. ábra).

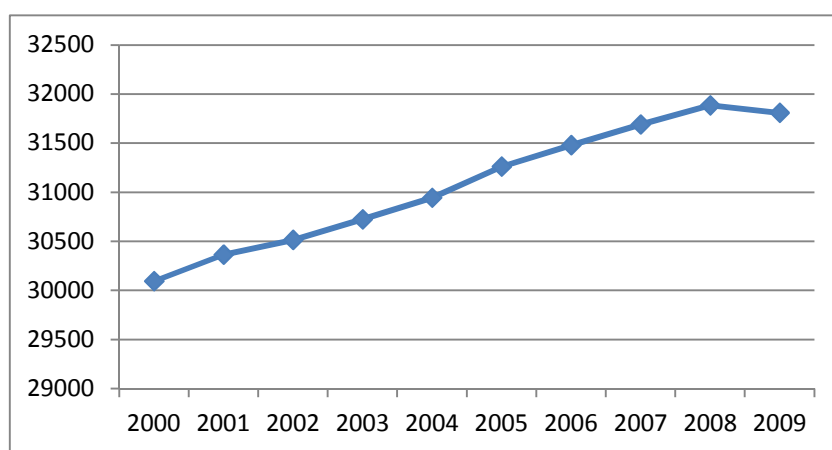
2. ábra: Népesség alakulása Gödöllőn (fő) 1870 és 2001 között⁴

Forrás: TEIR adatok alapján, saját szerkesztés, 2011.

⁴ 1970-ig „Jelenlévő összes népesség” néven szerepeltek népességi adatok, 1970-től 2001-ig pedig „Állandó népesség” és „Lakónépesség” néven. Fogalmi/módszertani eltérések miatt 1970-ben mindhárom érték különböző (de közel azonos) volt, így végül ilyen formán készítettem el a növekedés ütemét mutató grafikont.

A XIX. század végén a királyi nyaralóhely és a koronaadalom lendületes fejlődést biztosított a településnek, ami a XX. század elejére divatos nyaraló- és kirándulóhely lett. Az 1870-ben 3600 fős lakosság 1949-re megháromszorozódott. 1950-ben telepítették Gödöllőre a Ganz Árammérőgyárat, valamint ekkor helyezték ide az Agrártudományi Egyetemet is, így az új munkahelyek teremtése következtében dinamikusan növekedett a lakosság száma. Ezt tovább erősítette, hogy 1965-ben csatolták a településhez az addig önálló (bár már Gödöllővel összeépült) Máriabesnyőt.⁵ 1966. január 1-jén nyilvánították várossá Gödöllőt, amihez több cigány családot telepítettek be a máriabesnyői részre. Az 1980-as évektől a növekedés üteme lelassult ugyan, de tovább folytatódott.

Az elmúlt közel 10 év részletesebb adatait vizsgálva szintén elmondható, hogy Gödöllő népessége 2000 és 2008 között kis mértékben, de folyamatosan nőtt, 2009-re viszont enyhén csökkent (3. ábra). A város népessége jelenleg kb. 32000 fő.⁶

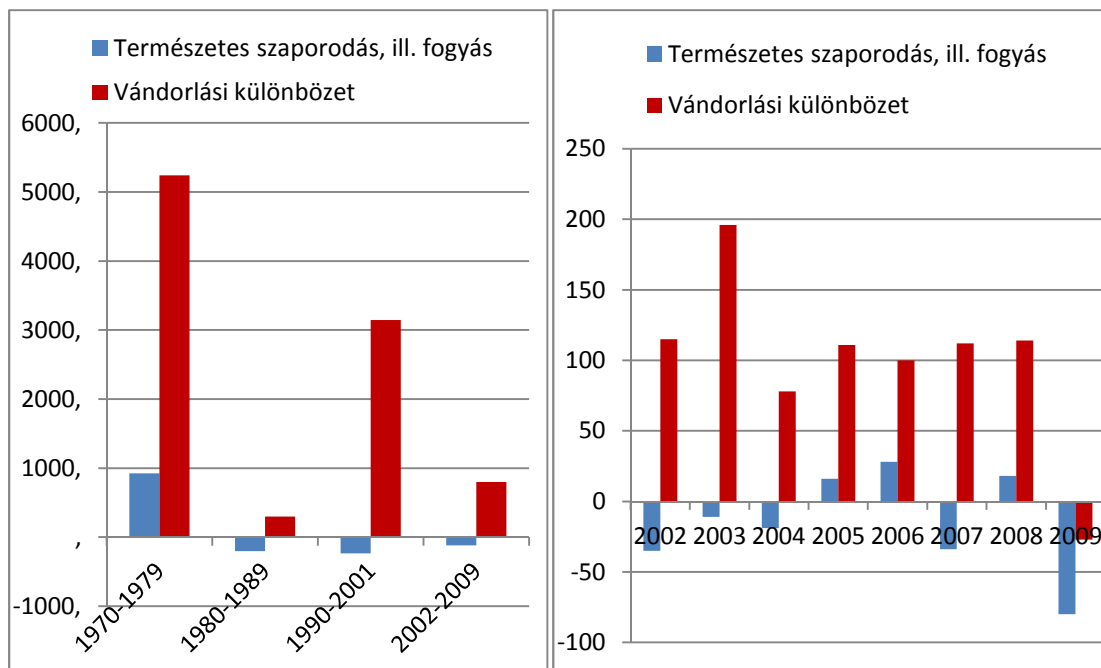
3. ábra: Állandó népesség száma Gödöllőn (fő) 2000 és 2009 között

Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés, 2011.

A növekedés mindegyik időszakban elsősorban a *pozitív vándorlási különbözetnek* volt köszönhető (2009-ben ez negatív lett), a természetes szaporodás értéke váltakozó előjelű volt (4. ábra). (KSH, TEIR)

⁵ <http://godollo.hu/turizmus/bemutakozik/>

⁶ Állandó népesség: 31809 fő. 2009, KSH.

4. ábra: Természetes szaporodás, illetve fogyás és vándorlási különbözet Gödöllőn (fő) 1970 és 2009 között.

Forrás: TEIR és KSH adatok alapján, saját szerkesztés, 2011.

A gödöllői családokról és háztartásokról a legutóbbi konkrét számadatok a 2001-es népszámlálásból származnak (TEIR). Ezek szerint ekkor a városban közel 11000 háztartás és 8500 család volt. A lakosság 81%-a élt családban, közülük 38% volt a gyermekek aránya. A három vagy több gyermekes családok aránya 7,9%, a „kisgyermekeseké” (15 évesnél fiatalabb gyermekkel rendelkezőké) 38,3%, a gyermek nélküli családoké pedig 30% volt. Ezeket az értékeket a többi vizsgált településsel (Budaörs, Cegléd, Dunakeszi, Gyöngyös, Hatvan, Szentendre, Vác), valamint a Pest megyei és országos átlaggal összevetve érdekes eredményeket kapunk. (2. táblázat) Míg a családban élők aránya Gödöllőn alacsonyabb volt, mint a többi területen, addig mind a családokban élő gyermekek, mind a nagycsaládok és a kisgyermekes családok arányát tekintve épp fordított a helyzet. A gyermek nélküli családok aránya is alacsonyabb volt, mint máshol, tehát összességében elmondható, hogy 2001-ben Gödöllőn arányaiban kevesebben éltek ugyan családban, de közülük többen vállaltak (akár több) gyermeket is.

2. táblázat: Családszerkezet 2001-ben

2001	Gödöllő		Többi hét település		Pest megye	Magyarország
	Települési rangsorban	Érték	Legalacsonyabb érték	Legmagasabb érték		
Családban élők aránya (%)	7.	81,0	79,9	86,6	84,8	82,0
Családban élők közül a gyermekek aránya (%)	3.	38,5	35,1	39,1	38,4	37,0
Három vagy több gyermekes családok aránya (%)	2.	7,9	4,8	8,0	8,3	7,5
Gyermek nélküli családok aránya (%)	5.	30,4	28,7	35,9	31,1	33,9
15 évesnél fiatalabb gyermekkel rendelkező családok aránya (%)	2.	38,3	33,2	38,8	38,7	36,5

Forrás: TEIR és KSH adatok alapján, saját szerkesztés, 2011.

A korcsoportok megoszlásának változását hosszabb időre visszatekintve vizsgálva (3. táblázat) elmondható, hogy az országos tendenciáknak megfelelően Gödöllőn is nőtt az idősek (60-x év) aránya: 1988-ban 16%, 2001-ben 18%, 2009-ben 21% volt. Az országos átlag ezeket az értékeket 3, 2 és 1 százalékponttal mindig meghaladta. A 0-17 évesek aránya ugyanezekben az években 26%, 21%, és 20% volt, 1, 1 és 2 százalékponttal meghaladva az országos átlagot. A 18-69 évesek aránya az országos átlag alá került 2009-re. (KSH) Igaz ugyan, hogy ezek az 1-3 százalékpontos eltérések nem tűnnek olyan jelentősnek, azonban egy Gödöllő nagyságú városnál az a 2 százalékpontnyi „többletgyerek” már 600 főt, egy egész iskolát jelent.

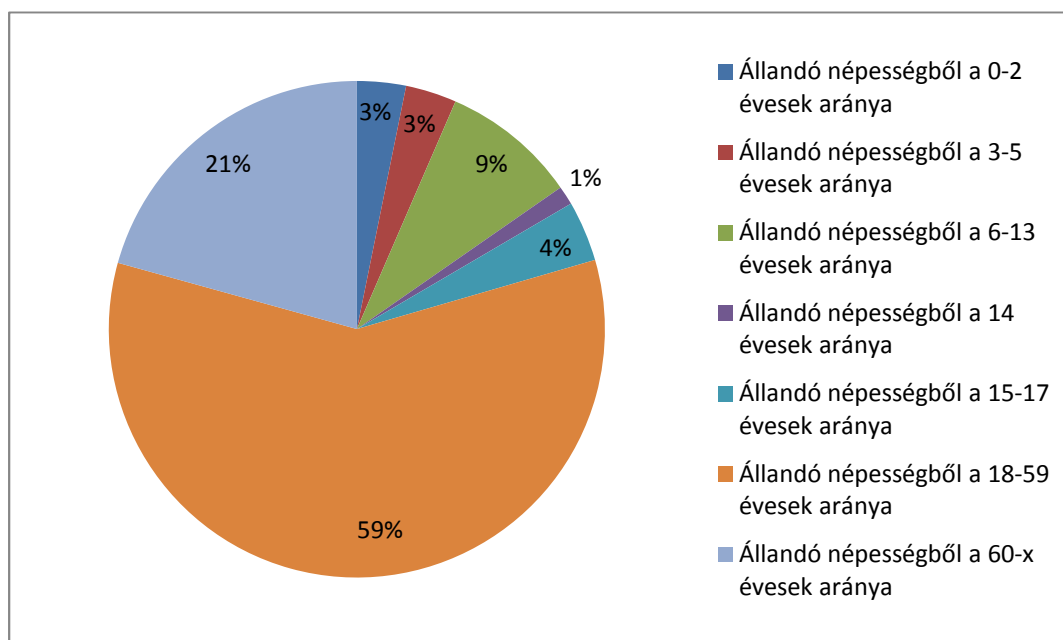
3. táblázat: Korcsoportok változása 1988 és 2009 között

	Gödöllő			Magyarország		
	0-17	18-59	60-x	0-17	18-59	60-x
1988	26%	58%	16%	25%	56%	19%
2001	21%	61%	18%	20%	60%	20%
2009	20%	59%	21%	18%	60%	22%

Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés, 2011.

Figyelembe kell venni azt is, hogy jelentős a környező településekről bejáró vagy kollégista általános és középiskolai tanulók száma (2009-ben Gödöllő lakosságához viszonyítva az arányuk 5,7% volt) (TEIR). Ez magyarázatot adhat arra, hogy a kor megoszlás terén az előbbieken ismertetett nem igazán kirívó helyzet ellenére miért lehet rendre azt hallani, hogy Gödöllőn sok a gyermek.

A korcsoportok megoszlása jelenleg (5. ábra) nagyjából megfelel a kistérségi illetve a megyei átlagnak is. Látható, hogy 2001-ig nagyobb volt a fiatalok aránya, mint az időseké. 2001 és 2006 között azonban a város vitalitási indexe⁷ egy alá csúszott (IVS), 2009-re már 0,8-ig csökkent. Most már nagyobb tehát az idősek aránya a lakosságban, mint a fiataloké, viszont ahogy azt eddig is láttuk, az országos értéknél (0,66) ez még mindig kedvezőbb. (TEIR)

5. ábra: Korcsoportok megoszlása Gödöllőn 2009-ben

Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés, 2011.

Az IVS helyzetelemzése szerint az országos átlagnál magasabb a *diplomások és szakképzettek aránya* a városban. Az általam vizsgált többi településsel összehasonlítva is hasonló az eredmény. Gödöllőn a 25 éven felüli diplomások aránya (24%) az azonos korú lakosságon belül több, mint kétszer annyi, mint például Cegléden vagy Hatvanban (TEIR, 2001).

3.1.3. Gazdaság

Az IVS 2008-as helyzetelemzése szerint a városban elsősorban ipari, ipari-szolgáltató cégek vannak jelen. A helyi tőkét nagyrészt kis és középvállalkozások képviselik, amik

⁷ A 0-14 évesek száma osztva a 60-X évesek számával (IVS)

foglalkoztatási szempontból is jelentősek a város életében. Vállalati méret és teljesítmény alapján viszont a multinacionális vállalkozások gödöllői telephelyei a meghatározóak. Jelentősebb helyi gazdasági integráció a volt Ganz Gyár területén alakult ki. Az itteni, helyi tőkével rendelkező cégek együttműködésével megvan a lehetőség egy térségi gazdasági klaszter kialakulására. (IVS)

A Gödöllői Üzleti Parkban jelenleg 26 db, biotechnológia, vegyipar, csomagolótechnika, élelmiszeripar, fémmegmunkálás, gépipar, kereskedelem és nyomdaipar ágazatokban tevékenykedő vállalkozás található, de elegendő helyet kínál további cégek számára is.⁸ Gödöllő ipartelepítési politikája a „tudásigényes, környezetbarát technológiákat szorgalmazza, amelyek fejlett technikát alkalmaznak és kutatás-fejlesztési tevékenységre is számot tartanak”.⁹

A mezőgazdaság és az ipar aránya összesen kb. 20%. A külterületen lévő mezőgazdasági célú területek nagy része állami és magántulajdonú erdő, a maradék gyenge termőképességű szántó, gyeperdő, legelő. Ezekben mezőgazdasági szolgáltatás nincs. Több gazdasági célú épület épült állattartási, tárolási célból. A gyümölcsösök újraterelítése megkezdődött, területük nem jelentős. (IVS)

Az 1000 főre jutó regisztrált gazdasági szervezetek száma 2009-ben magasabb volt a kistérségi, megyei és országos átlagnál is, a vizsgált települések között pedig Budaörs és Szentendre után Gödöllő a harmadik helyet foglalta el (6. ábra). Az 1000 főre jutó regisztrált egyéni vállalkozások száma (mind a fő-, mind a mellékfoglalkozásúaké) az országos átlaghoz közeli volt. A főfoglalkozásúak száma kicsit, a mellékfoglalkozásúak száma már nagyobb mértékben meghaladta a kistérségi és megyei átlagokat.¹⁰ (TEIR)

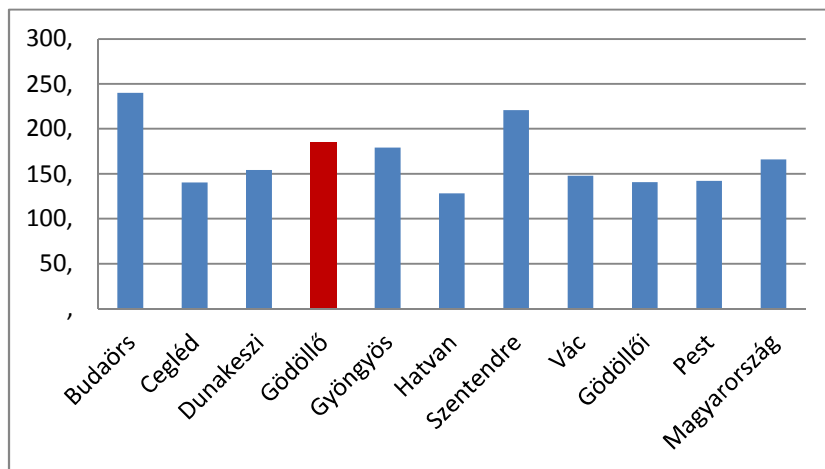
A középvállalkozások (50-249 fő) száma 2005-től 2009-ig folyamatosan enyhén emelkedett, míg a mikro- (1-9 fő) és kisvállalkozások (10-49 fő) száma 2008-ról 2009-re 5, illetve 10 százalékponttal visszaesett. (KSH) A helyi észrevételek alapján elmondható, hogy az utóbbi pár évben jellemző, hogy a városban folyamatosan tönkremennek és ezáltal

⁸ <http://www.gip.hu>

⁹ <http://www.godollo.hu>

¹⁰ 1000 főre jutó regisztrált mellékfoglalkozású egyéni vállalkozások száma: Gödöllő 41, Gödöllői Kistérség 29, Pest megye 28, Magyarország 40. 2009, TEIR.

cserélődnek az üzletek, és míg 2001-ben még alig lehetett kiadó helyet találni, most már minden második üzlethelyiség kiadó. (interjú)

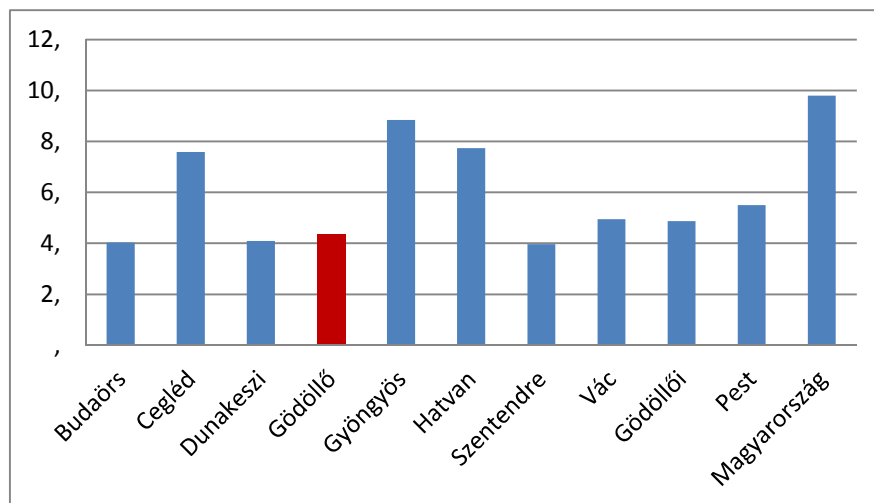
6. ábra: 1000 főre jutó regisztrált gazdasági szervezetek száma (db) 2009-ben

Forrás: TEIR adatok alapján, saját szerkesztés, 2011.

Az IVS értékelése szerint a városban az országos átlagnál magasabbak a *jövedelmek*. Ezt jelzi például a személygépkocsi állomány bővülése is, ami csak 2009-ben esett vissza kissé. A kedvező jövedelmi helyzet (tehát a potenciálisan nagy keresleti oldal) ellenére azonban a gödöllői szolgáltatások színvonala többnyire nem felel meg az igényeknek, így a helyiek többnyire Budapestre járnak szórakozni, vásárolni, stb., tehát a jövedelem nem marad helyben. (IVS)

3.1.4. Munkaerőpiac

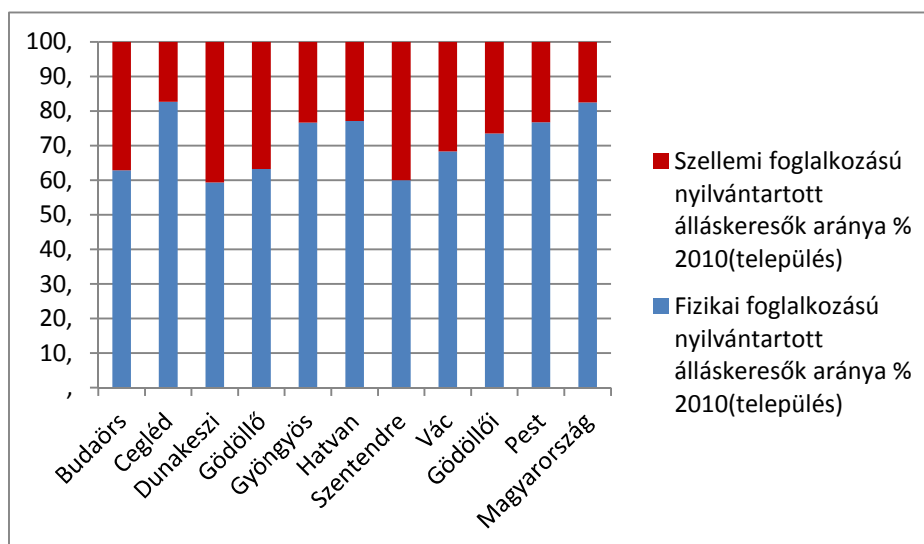
A *munkanélküliség* jóval alacsonyabb az országos átlagnál. A nyilvántartott álláskeresők száma a 18-59 éves korú lakosság számához viszonyítva 2010-ben 4,4% volt, míg az országos átlag 9,8% (7. ábra). Viszont az is megfigyelhető, hogy a többi vizsgált agglomerációs település is hasonló értékkel bír.

7. ábra: Nyilvántartott álláskereső aránya (%) a 18-59 éves korú lakosság számához viszonyítva 2010-ben

Forrás: TEIR adatok alapján, saját szerkesztés, 2011.

Az álláskeresők közt viszonylag alacsony az 1 éven túl nyilvántartottak aránya (20%), a vizsgált települések és területek közt csak Budaörsön (18%) és Szentendrén (16%) jobb a helyzet. A kistérségi, megyei és országos átlagoknál nagyobb az aránya a szellemi foglalkozású (8. ábra), illetve a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező álláskeresőknél Gödöllőn. (TEIR)

8. ábra: Szellemi és fizikai foglalkozású álláskereső aránya (%) 2010-ben

Forrás: TEIR adatok alapján, saját szerkesztés, 2011.

Foglalkoztatási szempontból jelentős változás volt, hogy 2010 decemberében bezárt a Sony. Az így állás nélkül maradt munkavállalók egy része a Magyar Posta Gödöllőn

megépülő logisztikai központjában kaphatott volna munkát, azonban ez a beruházás végül elmaradt.¹¹

A 2001-es népszámlálási adatok szerint a gödöllői *munkavállalók majdnem 40%-a ingázik*. Jelentős a más településekről *Gödöllőre bejáró munkavállalók és tanulók* száma is, hiszen összességében a város nappali lakossága több mint az éjszakai (lakónépesség). (2001, TEIR)

A megkérdezettek azt ugyan elismerik, hogy számadatok alapján Gödöllőn valóban jónak tűnik a foglalkoztatási helyzet, azonban jelezték azt is, hogy a valóságban már felmerülnek bizonyos *problémák*:

A betelepülők nagy része úgy költözik ide, hogy már eleve van munkája Budapesten, így effektíve nem jelenik meg helyi szinten munkakeresőként. Az, hogy ekkora *ingázás* van a városból ki és be is, mindenképp azt jelzi, hogy a helyi munkaerőpiaci kínálat nincs összhangban a kereslettel. A munkavállalók ingázása hátrányosan érinti a családokat is. Napjainkban alapvetően a kétkeresős családmodell a jellemző, mivel egy fizetésből nem tudnak megélni. Az, hogy a munkaidőt össze tudják hangolni a gyerekek logisztikájával (az óvodák, iskolák nyitva tartása ugyebár korlátozott), sok esetben nehézséget okoz. Ha például mindkét szülő Pestre jár dolgozni, 8 órás munkaidőben, ez szinte lehetetlen. Így az egyikük kénytelen lesz részmunkaidőben dolgozni (ha talál ilyen állást) vagy jöhet a magánóvoda, magánbölcsőde, amit kevesen engedhetnek meg maguknak, vagy pedig találniuk kell valamilyen más megoldást.

Helyi szinten ugyan javult valamennyit a helyzet az *atipikus foglalkoztatás* terén, de még mindig elég rugalmatlanok a munkaadók. A kisebb cégekre jellemzőbb a családbarát hozzáállás, akad olyan is, ahol kifejezetten kisgyermekes munkavállalót keresnek, de a multinacionális cégek gyakran még a legalapvetőbb szülői kéréseket sem veszik figyelembe. Sok nő keresne részmunkaidős állást, de a tapasztalatok alapján kevés az ilyen lehetőség. Még olyan szervezetekre is igaz ez, mint az egyetem vagy az önkormányzat - a kötelező, GYES ideje alatti eseteket kivéve, holott a gyermek 3 éves kora után még ugyanúgy felmerülnek

¹¹ <http://vallalkozoi.negyed.hu/vnegyed/20101206-nem-epul-meg-a-magyar-posta-kozpontja-godollon-allas-nelkul.html>

olyan igények, ami miatt indokolt lenne a részmunkaidő. Így aki GYES-ről, GYED-ről menne vissza dolgozni, az még mindig nehéz helyzetben van.

A REGINA alapítója kihangsúlyozta a *közösségi kapcsolatok* fontosságát a munkakeresésben. Tapasztalatai szerint, ha valaki aktív, tudatos, reális elvárásai vannak és folyamatosan építi a kapcsolatait, akkor talál munkalehetőséget. Szerinte Gödöllőn jobb a helyzet, mint máshol, mivel elég nagy a város ahhoz, hogy legyen elég lehetőség és elég kicsi ahhoz, hogy a közösségi kapcsolatok működjenek.

A helyi családok életminőségének javulását tehát mindenképp segítené, *ha több, a helyi munkaerőpiaci kínálathoz igazodó és rugalmasabb munkaidejű álláslehetőség lenne*. Így a lakosok kevésbé lennének ingázásra kényszerítve és jobban össze tudnák hangolni a családot és a munkát. Amennyiben Gödöllő hosszú távon önálló élettel rendelkező, nem alvóvárosként szeretne magára tekinteni, fontos, hogy ezen a téren is megteremtse a saját öfenntartó rendszerét.

3.1.5. Turizmus

Gödöllő *turisztikai kínálatának* legfőbb eleme a Király Kastély és a hozzá kapcsolódó programok. Ezen kívül számos egyéb műemlék, vallásos és más emlékhely, kiállítás, szobor, park, valamint kulturális program várja a látogatókat.

A *kereskedelmi szálláshelyek* kapacitása 2000 óta jelentősen lecsökkent (800 férőhelyről 300-ra 2009-ig). A vendégek száma csökkenés után 2005-ben ismét növekedni kezdett, 2009-re meghaladva a 2000-es évi értéket. A vendégéjszakák száma évről évre jelentős változásokat képes mutatni, de összességében erre is a növekvő tendencia a jellemző. A külföldiek által eltöltött vendégéjszakák aránya 2009-ben 41% volt. (KSH)

A *fizetővendéglátás* vendégeinek és vendégéjszakáinak aránya a kereskedelmi szálláshelyekéihez viszonyítva 2009-re egyaránt 2-3%-nyira csökkent, annak ellenére, hogy számuk 2006 és 2009 között enyhén, de folyamatosan növekedett. (KSH)

Az utóbbi években több nagyobb fejlesztés is történt a turizmus erősítése céljából.¹² Kiemelt jelentőségű esemény volt a város életében, hogy a 2011-es *EU-s elnökség* helyszínéként funkcionált.

3.1.6. Közlekedés

Térségi, valamint országos összeköttetések tekintetében Gödöllő jó adottságokkal rendelkezik. Van *autópálya (M3, M31)*, *vasúti főútvonal, HÉV*, még *repülőtér* is. A város közúton jól megközelíthető a környező településekről, itt futnak össze a környék útjai. Emiatt, valamint mivel az M3 sokaknak drága, a városban *jelentős az átmenő gépjárműforgalom*. A fő közlekedési tengelyek a főút és a Dózsa György út. A városban, különösen forgalmi csúcsidőben nagyon sok az autó (helyiek és bejárók). Mivel a nagy forgalmú tengelyek mellett nincsenek párhuzamos, alternatív útvonalak, már egy kis fennakadástól is megbénul a hálózat. A belső főútvonalak szélesítése nem megoldás (a városszerkezet nem is teszi lehetővé, emellett pedig a város környezeti terhelését is csak fokozná), így csak az elkerülő utak segíthetnek. Ezeknek a tervezett nyomvonala már régóta megvan, a megépítésük viszont késlekedik. A város egyes területegységein rendezett utcahálózat alakult ki, de az egész település úthálózata nem egységes. Belső, kisebb útfejlesztések segítenének a városrészek forgalmának jobb eloszlásában. A teherforgalom is a két főtengelyen jelentős. Fontos lenne ennek a városból való kivezetése, amit szintén az elkerülő utakkal lehetne megoldani. (IVS) Minden megkérdozett egyetértett abban, hogy a város közlekedési helyzete tarthatatlan, feltétlenül szükséges a fejlesztése.

A HÉV a központban két helyen keresztezi a főutat, a *sorompók* pedig akár 10 percre is lezárják az utat, jelentős fennakadásokat okozva a közlekedésben. A Köztársaság út irányában való közlekedésnél további akadály a vonatsorompó is, ami miatt sokan az egyetemen át kerülnek a fekvőrendőrk és a zsákutca-kiírás ellenére is. Szükséges lenne tehát a vasút kapcsán egy elkerülő út, valamint a HÉV lesüllyesztése a belvárosi szakaszon vagy pedig az autós közlekedésnek való alárendelése. (IVS, interjú)

¹² Részletesebben a 3.2. fejezetben.

Az IVS leírása szerint parkolásra a belvárosban nagyobb az igény, mint amennyi hely van. A Gödöllői Szolgálat 2011. október 5-i számában viszont arról írnak, hogy a városi *parkolók* átlagos kihasználtsága 34%-os. A városközpontban csak fizetős parkolók vannak, 200-210 Ft/órás díjszabással, ingyenes helyek a környező utcákban csak elvétve akadnak. Egyetlen kivétel a Művészetek Háza parkolója (10 Ft/90 perc), azonban a másfél óra letelte után itt is a belvárosi árak lépnek életbe¹³ (a másfél óra azonban nem elég ügyintézésre, orvosi rendelőbe való bejutásra). Tehát, mint azt a megkérdezettek is jelezték, a gondot elsősorban az okozza, hogy ingyenes/hosszabb időre is olcsó parkolóhely nincs. Emellett valószínűleg az is igaz, hogy ha a központ tömegközlekedéssel illetve kerékpárral könnyebben elérhető lenne, akkor csökkenhetne a parkolási igény is. (IVS) Személyes tapasztalataim alapján problémás a helyzet a *vasútállomásnál* is. Az épület és az út közötti terület néhány évvel ezelőtti felújítása óta nem lehet oda behajtani, még csak ott megállni sem. Jelenleg csak az út túloldalán van parkolási lehetőség. Szükség lenne pedig arra, hogy legalább annyi időre meg lehessen állni az épület mellett, amíg felvesznek/kitesznek valakit (különösen időseknek, vagy olyanoknak, akik gyermekekkel, sok csomaggal vannak).

Tömegközlekedés tekintetében Gödöllő *térségi szinten* viszonylag jó adottságokkal rendelkezik. Budapestre három közlekedési eszközzel (busz, vonat, HÉV) is el lehet jutni. Az autóbusz előnye, hogy viszonylag jó a járatsűrűség csúcsidőben, több felszállási lehetőség is van a város területén, valamint rövidebb a menetidő Pestre, mint a HÉV esetében. A távolsági járatok bizonyos szinten a helyi közlekedés lebonyolításában is részt vesznek. HÉV-nél hátrány, hogy itt a leghosszabb menetidő, valamint kényelmetlen is a folytonos döcögés miatt, viszont a városban több megállója is van, viszonylag jó helyeken. Kis mértékben szintén részt vesz a helyi közlekedés lebonyolításában is. A vasúti közlekedés előnye az egyre jobb színvonalú elővárosi vasút fejlődése. Megfelelő kihasználását akadályozza azonban, hogy helyi tömegközlekedéssel nem elérhető a vasútállomás. A buszpályaudvar rossz helyen van, nagyok a gyaloglási távolságok átszállás esetén (HÉV-re is). (IVS)

A helyi buszközlekedésnél nem megfelelő sem a területi ellátottság, sem a járatsűrűség. A járatok forgalmának felmérését megnehezíti, hogy sokan utaznak jegy nélkül, avagy „kölcsönjeggyel” (összejátszás a sofőrök és az utasok közt, az utas kevesebbet fizet, a kapott, már használt jegyet pedig az út végén visszaadja). Így ha a jegyeladások alapján állapítják

¹³ <http://godollo.hu/hirek/kozlekedes/parkolas/>

meg a szükséges járatok számát, az tényleg kevesebb lesz a valóban szükségesnél. A jelenség további hatása, hogy ezáltal csökken a Volán bevétele, így tovább ritkulnak a járatok és emelkednek a már így is drága jegyárak. Mostanában már talán több ellenőr van, de évekig senki sem volt (kb. 1-2-szeri alkalomtól eltekintve). Helyettesítő megoldásként (a szabályoknak ellentmondva vagy kijátszva) többen használják a Tesco buszjáratát is. (interjúk)

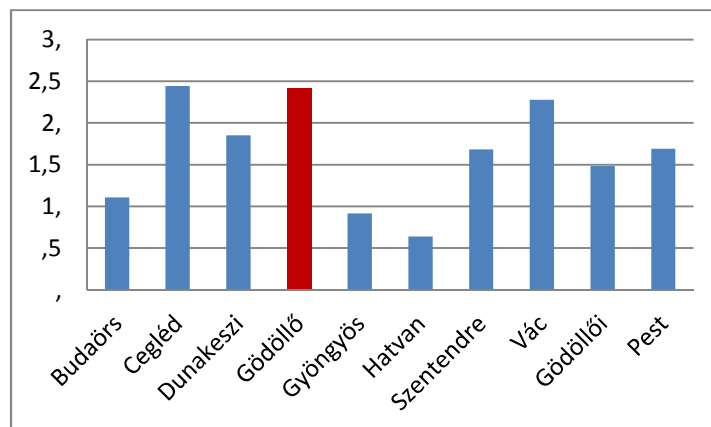
A *kerékpáros közlekedésnek* jelenleg nincsenek megfelelő feltételei a városban, holott a lakosok oldaláról lenne igény a biztonságos kerékpározásra. Kerékpárút csak a Dózsa Gy. út egy szakasza mellett van. Folytatása, illetve a főút melletti út megépítése még csak tervbe van véve. (IVS) Forgalmi szempontból a belvároson és a nagyobb utakon kívül ugyan még adottak lennének a lehetőségek a kerékpározásra, viszont többen is jelezték, hogy ez az utak szűkossége és rossz állapota miatt a gyakorlatban egyáltalán nem biztonságos. Szükség lenne továbbá őrzött tárolókra is a tömegközlekedési állomások mellett (IVS).

Többen említették azt is, hogy rossz állapotúak a *járdák* is, babakocsival közlekedni így például kifejezetten nehéz.

3.1.7. Biztonság

Az utóbbi években kiépült lámpás keresztezések segítettek a *közúti közlekedés* biztonságosabbá tételében, de még mindig számos olyan kereszteződés van, ahol szükség lenne valamilyen forgalomirányításra (pl. az egyetemi bekötőút vagy a Testvérvárosok útja – Szabadság út kereszteződése). Igaz ugyan, hogy a személyi sérüléssel járó közlekedési balesetek száma 2007 és 2009 közt csökkent a városban, de a vizsgált települések közt Gödöllő Cegléddel együtt még így is a legtöbbet mondhatta magáénak 2009-ben (9. ábra). (TEIR, KSH)

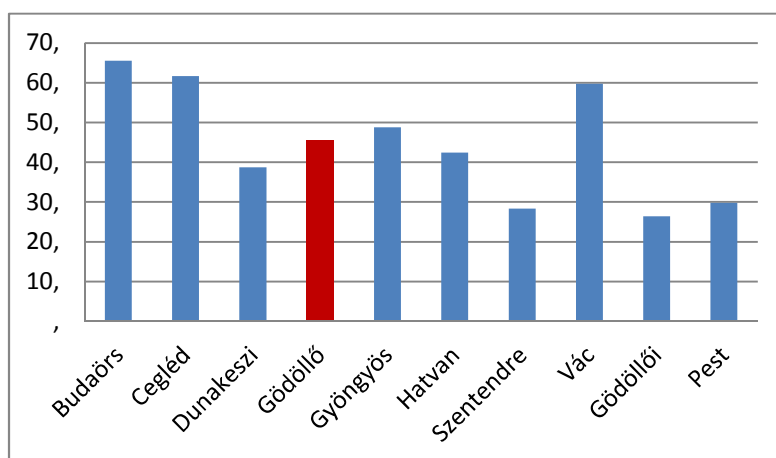
A *gyalogos közlekedés* biztonságának tekintetében javult a helyzet az elmúlt időszakban: a főbb pontokon pirosra festették a zebrát, valamit több helyen lámpák is segítik a közlekedést. Viszont a főúton továbbra is vannak olyan szakaszok, ahol csúcsidőben alig lehet átkelni a túloldalra (hiába van zebra), mert akkora a forgalom. (interjúk)

9. ábra: 1000 főre jutó személyi sérüléssel járó közlekedési balesetek száma (db) 2009-ben

Forrás: TEIR adatok alapján, saját szerkesztés, 2011.

A közbiztonságot vizsgálva elmondható, hogy az 1000 főre jutó regisztrált bűnelkövetők száma Gödöllőn 2009-ben alacsonyabb volt a térségi és megyei átlagnál. A vizsgált települések közt is az alacsonyabb értékkel rendelkezők közé tartozott ekkor. Az 1000 főre jutó regisztrált közvádas bűncselekmények számát tekintve viszont a települések közt már a középmezőnyben helyezkedett el, a területi átlagoknál pedig magasabb értékkel bírt (10. ábra). (TEIR)

10. ábra: 1000 főre jutó regisztrált közvádas bűncselekmények száma (az elkövetés helye szerint) (db) 2009-ben

Forrás: TEIR adatok alapján, saját szerkesztés, 2011.

A Gödöllői Rendőrkapitányság állománya a 2011. augusztusi létszámbővítésnek köszönhetően ma meghaladja a 250 főt. A közel 20%-os növekedésnek köszönhetően

várhatóan emelkedik a közterületen szolgálatot teljesítő rendőrök, valamint a járőrszolgálatok száma is.¹⁴ A helyi észrevételek alapján a városközpontban sok közterület-felügyelő van.

A város közrendjének és közbiztonságának javítása érdekében 2011-ben elkezdődött egy *térfigyelő rendszer* kialakítása. Az első ütemben a városközpontban, a Zöld Óvodánál, a Damjanich iskolánál, valamint a főút kritikusabb pontjainál helyeztek el kamerákat. A rendszernek két központja épült: egy a Polgármesteri Hivatal, egy pedig a Rendőrség épületében.¹⁵ A rendszerbe majd a később épülő parkolókat, valamint a bejövő utakat és bizonyos közterületeket is be akarják kapcsolni, így a várost egy folyamatos, állandó, a rendőrség által felügyelt figyelőszolgálat biztosítaná. (interjú)

3.1.8. Épített környezet

Gödöllőn a *lakáshelyzetet* 2001-2009 között szinte folyamatos növekedés jellemezte. Jelenleg egy lakásra kevesebb, mint 3 fő jut,¹⁶ így elmondható, hogy nincs lakáshiány, maximum strukturális jellegű. Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya is kicsi (jóval 10% alatt). A város lakóterületeinek nagy része családi házas beépítésű – többnyire 7-800 m²-es telkek, elhanyagolható mennyiségben sűrűbb beépítésű részek is vannak (2 és 4 lakásos társasházak). A 6, egymáshoz kapcsolódó lakótelepen az IVS leírása alapján összesen kb. 2000 panelházi lakás van, a háztartások kb. 40%-ának adva otthont. A város É-ÉK-i részén üdülőterület található. Itt az utak meredek, rosszul járhatóak, de jellemző az itt lévő ingatlanok lakáscélú használata is. (IVS)

A városban több *műemléképület* is van. Legjelentősebbek a Grassalkovich-kastély, a Hamvay-kúria és a Szent István Egyetem fő épülete. (IVS)

Egyre több az *akadálymentesített* intézmény Gödöllőn, azonban még mindig vannak hiányosságok (például pont a központi gyermekorvosi rendelő). (interjú) A REGINA Alapítvány 2006 óta osztja ki évente a Gyermekbarát Környezet Díjat, olyan étterem, vállalkozás, intézet, intézmény számára, ami a lehető legtöbbet teszi azért, hogy a

¹⁴ <http://godolloi-hirek.hu/hirek/tobb-rendor-lesz-godollon>

¹⁵ Gödöllői Szolgálat XX/28. 32.

¹⁶ 2009-ben 2,6. KSH.

kisgyermekkel érkező szülők ügyintézése, szórakozása zökkenőmentes legyen. Az elmúlt hat év több mint 30 díjazottja között volt például a könyvtár, a kastély, a bíróság és az egyetemi gyermekorvosi rendelő is.¹⁷

3.1.9. Városszerkezet

A városszerkezet földrajzi és funkcionális értelemben tagolt. Belülről kifelé haladva a következő övezetek találhatók meg a városban:

- Történelmi óváros: eddig nem tudta betölteni az elvárt funkciókat. A főtér megújításával ezen kívántak segíteni.
- Belső lakóöv: nem homogén családi házas övezet, sűrűbb építésű és eltérő funkciójú területek is találhatók benne, valamint a bevezető utak mentén boltok, üzemek megtelepedésével ipari-szolgáltató övezet ékelődött be.
- Külső munkahely-öv: ipari-szolgáltató tevékenységek (ÉNY) és még beépítetlen zöld felületek váltakozása (K) (félkaréjszerűen), közte természeti védettségű erdőterület.

A városszövetbe *három zöldfelület* ékelődött be, egyfajta zöldfolyosót alkotva: Egyetemváros, Felső-park, Alsó-park. A városszerkezet alapvetően megfelelő, ezért extenzív területi növekedés nem indokolt – azért sem, mert a belterületen még vannak hasznosítható, intenzívebbé tehető területek. A közlekedési problémák miatt azonban néhány ponton javításra szorul. (IVS)

3.1.10. Természeti környezet

Gödöllő *jelentős mennyiségű zöldterülettel* rendelkezik, aminek nagy része belterületi park. Ezek az Alsó-, a Felső- és az Erzsébet-park, melyek ingyenesen, bárki által látogathatóak.

¹⁷ <http://www.reginakozpont.hu/haz/gyerekbarat>

Isaszeg és Gödöllő között található a Gödöllői arborétum, szintén kedvelt sétálóhely. A 350 hektárnyi terület 10%-a park jellegű.¹⁸

A települést kívülről csaknem 2/3-ad részben *természetvédelmi terület* fogja körbe. A város területének több mint 40%-a erdővel fedett, 35%-a pedig valamilyen természetvédelmi oltalmat élvez. A Gödöllői Dombvidék Tájvédelmi Körzethez tartozik a külterület 1/3-a. (IVS)

Az utóbbi években sok *fakivágás*, valamint *tarvágás* is történt a településen – részben a felújítási munkákhoz, új beruházásokhoz kapcsolódóan. A tapasztalatok alapján ezek oka a lakosság számára nem, vagy csak részben ismert és többen is megkérdőjelezi a kivágások szükségességét, valamint hiányolják az árnyékot, a zöldet a városból.

Gödöllő legnagyobb *vízfolyása* a Rákos-patak. Vízhozama a 70-es évektől csökken, vízminőség tekintetében pedig komoly problémát okoznak az illegális szennyvízbekötések. A talajvizek és források vízutánpótlása az elmúlt időben a csapadékvíz-elvezetés, a fokozott beépítés, valamint a közterületek aszfaltozása miatt csökkent. (IVS)

Az *ivóvízbázisok* védelmét a város kiemelt feladatként kezeli. Az ivóvíz-ellátottság megfelelő, de a rendszer folyamatos fejlesztésre szorul. A város alatt található *termálvízkészlet* hasznosítása még várat magára (fürdőként vagy geotermikus energiaként). (IVS)

A *levegőtisztaság* a természetközeli részeken kiváló, a városközpontban viszont nem az. A szennyezés okai: közlekedés, lakossági fűtés, szervesanyag-égetés. (IVS)

3.1.11. Közműellátottság, hulladékkezelés

A *közműellátottság* magas szintű. Az ivóvíz-, telefon-, gázellátás / távfűtés csaknem 100%-os lefedettségű. A csatornázottság javult az elmúlt években, ezzel együtt viszont nőtt a szennyvíziszap mennyisége is. Ennek egy részét a város hulladéklerakóját kiegészítő korszerű komposztáló telepen komposztálják, ahogy a zöldhulladékokat is. Lehetőség van az elektronikai hulladékok leadására is. (IVS)

¹⁸ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Arborétum>

A Zöld Híd program keretében 2010. augusztus végén indult el a *szelektív hulladékgyűjtés* Gödöllőn. A gyűjtőszigetenként összesen 5 konténerben lehet elhelyezni a műanyag-, papír- és üveghulladékot. Az első időszakban jól működött a rendszer, azonban mostanra több helyen is gondot okoz a nem megfelelő használat. A 44 szelektív sziget közül 23-nál voltak problémák: oda nem illő anyagok, a tárolók mellett halmokban álló, rendezetlen hulladék. Megindult továbbá bizonyos hulladékok (pl. papír) lopása is. A szakemberek abban bíznak, hogy az új térfigyelő rendszer és a hulladékgazdálkodási rendszerfelügyelet segítségével megelőzhetőek lesznek az ilyen helyzetek.¹⁹

Távfűtést használ a lakások 16%-a (lakótelepek) (2009, TEIR), valamint a belvárosi közintézmények többsége is. A geotermikus energia hasznosításával kapcsolatban tárgyalások folynak. (IVS)

3.1.12. Egészségügy, szociális ellátás

A Tormay Károly Egészségügyi Központ látja el a városban és a térségben (sőt néha még azon túl is) is a *járóbeteg szakellátást*. A családok szempontjából fontos, hogy a szakellátások között két nőgyógyászati, valamint hat gyermek-szakrendelés is található: bőrgyógyászat, fül-orr-gégészet, kardiológia, ortopédia, pszichiátria, sebészet. Működik a városban gyermekfogászat is, ahol Gödöllő oktatási intézményeinek 18 év alatti tanulóinak, valamint óvodásainak rendszeres fogászati szűrésére is sor kerül.²⁰ Jelenleg 7 gyermek és 11 felnőtt háziorvos rendel.²¹ A tapasztalatok alapján a gyermekorvosok száma még így is kevés, hosszú sorok várnak a rendeléseken. (interjú)

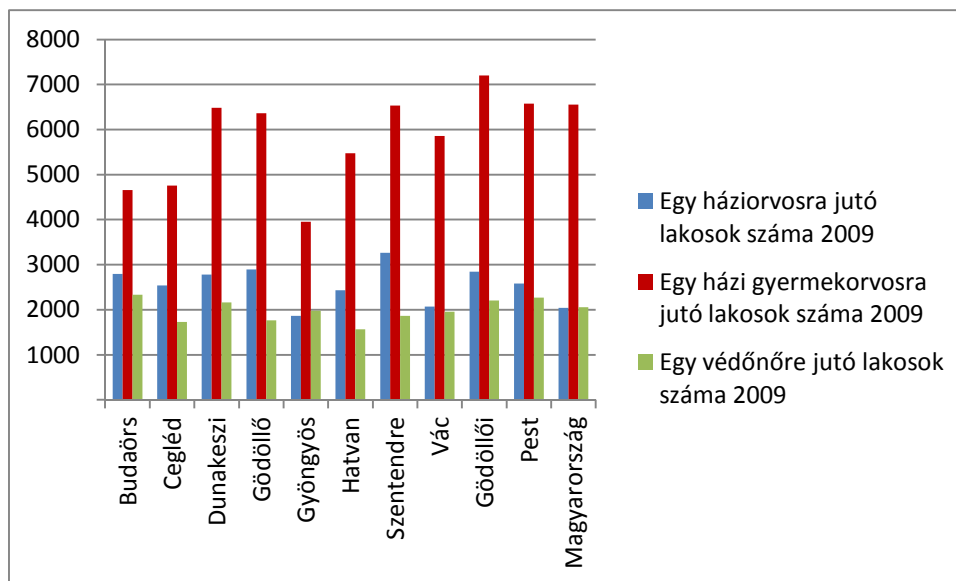
Védőnők tekintetében a város a többi vizsgált településhez és a területi átlagokhoz képest jobban ellátott (*11. ábra*), 2009-ben a betöltött védőnői álláshelyek száma 18 volt. (TEIR) A Védőnői Szolgálat jól működik, több rendezvényen is részt vesznek (pl. Születés Hete,²² Anyatej világnapja²³).

¹⁹ Gödöllői Szolgálat XIX/30. XX/29., 31.

²⁰ <http://www.tormay.hu>

²¹ <http://www.godollo.hu>, <http://godolloibaba.hu>

²² <http://www.szuleteshete.hu/szervezok/2011/godolloi-szuletes-hete-csapat>

11. ábra: Egy háziiorvosra, házi gyermekorvosra és védőnőre jutó lakosok száma (fő) 2009-ben

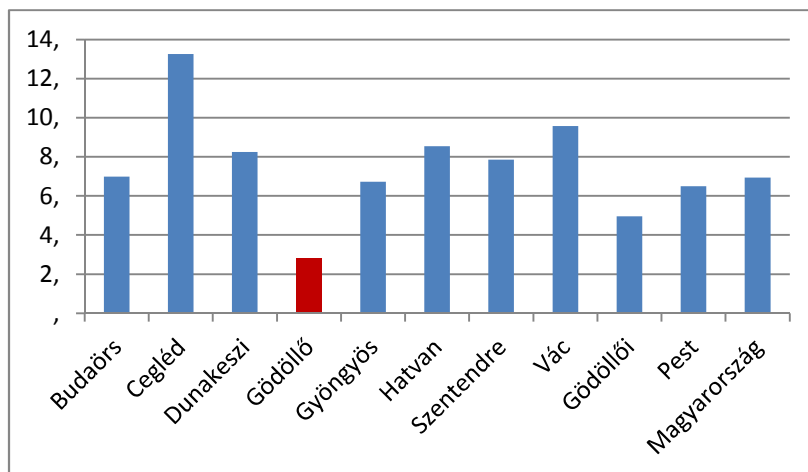
Forrás: TEIR adatok alapján, saját szerkesztés, 2011.

Több gyógyszertár és magánorvos, továbbá fogászati röntgen, tüdőgondozó, véradó- és mentőállomás is működik a városban. A legközelebbi kórház Kistarcsán található.

A Forrás Szociális Segítő és Gyermekjóléti Szolgálatot 1991-ben hozta létre az önkormányzat. Ide tartozik a Népkonyha, a Hajléktalanok Átmeneti Szállása (férfi-női), valamint a Családsegítő és a Gyermekjóléti Szolgálat is.²⁴ A családsegítő szolgálatot a lakosság kb. 2%-a veszi igénybe. A gyermekjóléti szolgálat által gondozott kiskorúak aránya (a 0-17 éves korúak számához viszonyítva) igen alacsony, 2009-ben 2,8% volt (országos átlag 6,9%) (12. ábra). (TEIR)

²³ <http://kontraszt.godollo.hu/hirek>

²⁴ <http://www.godollo.hu>

12. ábra: A gyermekjóléti szolgálat által gondozott kiskorúak aránya (%) 2009-ben

Forrás: TEIR adatok alapján, saját szerkesztés, 2011.

Működik a városban anyaoththon és idősek otthona is. Az Ady Endre sétányon lévő idősek otthonában a tapasztalat alapján kevés és túlterhelt a személyzet. A blahai Idősek Klubja elmondás alapján nagyon jól működik. Nem csak az idősek, hanem a betegek és az egyedülállók számára is nyitott az intézmény, ami közösségi térként is funkcionál. Az étkezési lehetőség mellett kisebb rendezvényeket is kínál az otthon az érdeklődők számára (pl. közös karácsonyozás). (interjú)

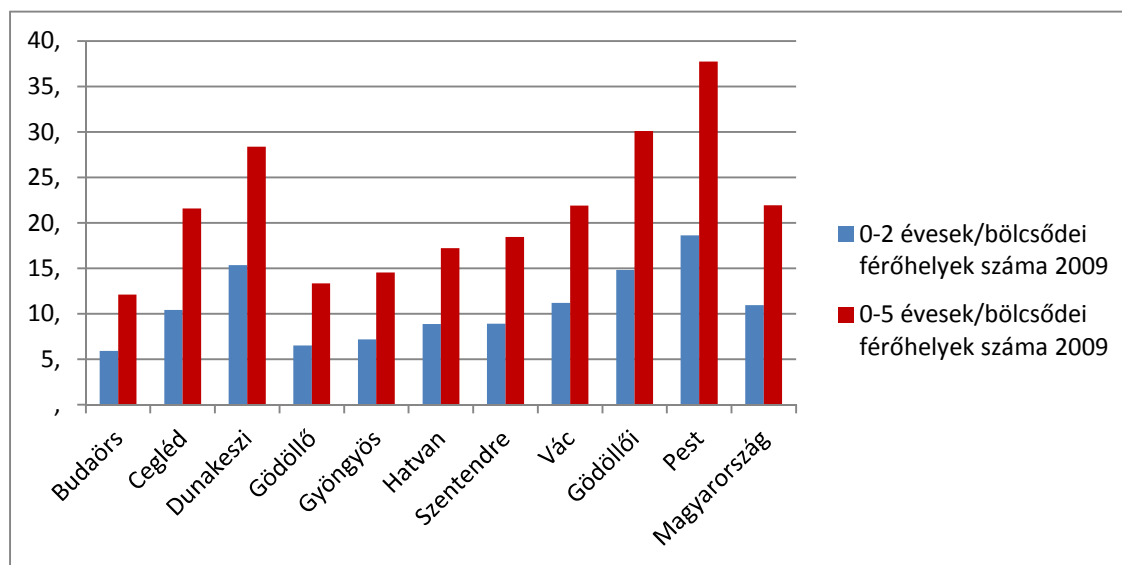
Szociális területen tevékenykedik a Segítség Közalapítvány. A nehéz élethelyzetben lévő családokat segíti a 6 hónapnál nem régebbi rezsihátralékok kifizetésében.

3.1.13. Oktatás

A bölcsődéktől az egyetemig minden szinten találhatóak intézmények a városban. Az oktatás minőségéről, színvonaláról, az oktatási rendszerről és a széles palettáról a megkérdezettek elismerően nyilatkoztak, többnyire kifejezetten elégedettek a helyzettel ezen a téren.

A 3 *bölcsődében* ugyan más településekhez hasonlóan sokszor gond a férőhelyhiány, azonban az adatok alapján az látszik, hogy Gödöllőn a többi vizsgált területhez képest

alacsony az egy bölcsődei férőhelyre jutó gyermekek száma, tehát még mindig kedvezőbb a helyzet (13. ábra).²⁵

13. ábra: Egy bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 és 0-5 évesek száma (fő) 2009-ben

Forrás: TEIR adatok alapján, saját szerkesztés, 2011.

Jelenleg a városban 11 óvoda van: 7 önkormányzati, 1 magán és 3 alapítványi óvoda.²⁶ A csoportok átlagosan 24 fővel működnek, 2009-ben összesen 1328 férőhellyel, közel 100%-os kihasználtsággal. Gyógypedagógiai csoport nincs. Családi napköziből jelenleg 5 található Gödöllőn, 2009-ben 19 gyermekkel foglalkoztak ilyen keretek közt.²⁷ (TEIR)

A megkérdezettek közül ketten jelezték, hogy tudomásuk szerint kevés a bölcsődei, óvodai férőhely. Az elmúlt 20 évben sok család, nagycsalád költözött ide (sokan kifejezetten az oktatás, illetve a kultúra miatt), a növekvő gyermeklétszámot viszont nem tudták felszívni az önkormányzati bölcsődék, óvodák. Így egyre több magánbölcsőde és -óvoda nyílik, amik ugyan megélnek, de az emberek többségének (főleg, ha több gyermekük is van), megfizethetetlenek. (interjúk)

²⁵ A statisztikai adatok közt nem állt rendelkezésre olyan korcsoportbontás, ami megfelelően lefedte volna a bölcsődés korúakat, így végül a 0-2 és a 0-5 évesek számához viszonyítottam a férőhelyek számát.

²⁶ <http://godollo.hu>

²⁷ <http://godolloibaba.hu>

Az 5 önkormányzati, egy egyházi (katolikus) és egy alapítványi *általános iskolában*²⁸ jelenleg nincs gond a férőhelyek tekintetében. Átlagosan 22-24 fős osztályokba 2009-ben összesen közel 3000 gyermek járt, 18%-uk más településről. A napközis tanulók aránya 52% volt, ami magasabb a területi átlagoknál. 2009-ben 13 gyógypedagógiai osztályban a diákok 3,7%-a tanult. (TEIR)

Megfigyelhető, hogy a gödöllői általános iskolák különböző profillal rendelkeznek, specializálódnak bizonyos területekre (sport, ének–zene, kézművesség, nemzetiségi osztály...), ezáltal széles választékot kínálnak a diákok és szüleik számára.

A nappali tagozatos *középiskolai* tanulók száma 2009-ben 2100 fő volt, valamint további 800 tanuló szakiskolai képzésben vett részt nappali tagozaton. A diákoknak kevesebb, mint fele helybéli, nagyobb részük bejáró vagy kollégista. Két egyházi és egy alapítványi iskolával együtt összesen öt középiskolai oktatási intézmény működik a városban.²⁹ Az osztálylétszámok átlagosan 30 fő körül alakulnak. (TEIR)

Fontos kiemelni, hogy Gödöllőnek saját középiskolája is van, a Török Ignác Gimnázium. Ez azért jelentős, mert nem minden városban van így. A középiskolák általában megyei fenntartásúak és a rendszer problémái miatt igencsak alulfinanszírozottak. A gimnázium sikerét mutatja, hogy nagy a túljelentkezés és csak komoly felvételik teljesítésével lehet bekerülni. (interjú)

A Damjanich iskola igazgatónője kiemelte azt is, hogy az, hogy ennyi középiskola van a városban, azért is jelentős, mert a gyermekek nagy részét itt tartja. Úgy véli, egy szülőnek nagyon fontos, hogy ne csak az óvodában és az általános iskolában tudja biztonságban a gyermekét, hanem a középiskolában is. A helyi iskolarendszer által nyújtott gondoskodás és védelem pedig szerintem megmutatkozik a különböző tanulmányi versenyeken elért eredményekben is: a gödöllői tanulók a város méretéhez képest nagy százalékban érnek el kimagasló eredményeket.

A felsőoktatást Gödöllőn a Szent István *Egyetem* képviseli, három karral ezen a képzési helyen (Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Mezőgazdaság- és Környezettudományi

²⁸ <http://godollo.hu>

²⁹ <http://godollo.hu>

Kar, Gépészmérnöki Kar). A több mint 4000 nappali tagozatos hallgató majd 40%-a kollégista, akik egyelőre kevésbé jelennek meg a város életében. (2009, TEIR. IVS)

Fontos oktatási és kulturális intézmény még a városban az 1974 óta működő, önkormányzati fenntartású F. Chopin *Zeneiskola*. A diákok 6 tanszakon tanulhatnak. 15 növendék-együttes illetve ifjúsági zenekar, valamint további 7, a tanárok és volt növendékek közreműködésével működő együttes, zenekar teszi színesebbé a város kulturális életét.³⁰

3.1.14. Kultúra, szabadidő

Gödöllő gazdag és pezsgő kulturális élettel rendelkezik. A palettán megtalálhatóak zenei programok, színházi előadások, kiállítások, különböző tematikus rendezvények is. A helyi civil szervezetek közül jelentős a művészeti csoportok száma. Aktívan részt vesznek a város kulturális életében, az önkormányzat pedig kiemelten támogatja működésüket.³¹

A programoknak otthont adó és szervező jelentősebb intézmények: Gödöllői Városi Könyvtár és Információs Központ, Művészetek Háza, Gödöllői Városi Múzeum, Gödöllői Királyi Kastély.

A megújult *Művészetek Háza* kulturális programok mellett számos tanfolyamnak, csoportos foglalkozásnak is otthont ad. A széles kínálatban minden korosztály találhat kedvére valót. Az intézmény TÁMOP pályázattal az Erdőkertesi Faluház és Könyvtárral együtt 60,6 millió forint támogatást nyert. A 2012. június végéig tartó projekt keretében szakköröket, nyári táborokat és egyéb foglalkozásokat szerveznek gyermekek, fiatalok számára. Tehetséggondozás, valamint életvezetési és pályaaorientációs tanácsadások is szerepet kapnak a programban. Elindult továbbá a DIÁKSZIGET Ifjúsági Klub is. A Művészetek Házának célja, hogy a különböző szakköröket, klubokat, foglalkozásokat azon fiatalok számára is elérhetővé tegyék, akik eddig (döntően szociális helyzetük miatt) ezeken nem tudtak részt venni.³²

³⁰ <http://chopinzeneiskola.wordpress.com>

³¹ <http://www.godollo.hu>

³² <http://www.muza.hu>

A nehéz anyagi körülmények közt élő emberek számára kevés a lehetőség ilyen téren (nagyon olcsó, rendszeres tanfolyamok pl.). A *hátrányos helyzetű* fiataloknak a Forrás Szociális Segítő Szolgálat szervez programokat, nyári táborokat.³³

A városnak saját üdülője van Balatonlellén, elsősorban gödöllői iskolai csoportok és családok részére.

A *fiatalok* (kamaszok, huszonévesek) számára kevés szórakozóhely van Gödöllőn, sokan Pestre járnak. Alig található középkategóriás, füstmentes vendéglátó- vagy szórakozóhely, pedig nagy szükség lenne rá. Különösen a kamaszok kapcsán fontos, hogy legyenek olyan kulturált helyek, ahol viszonylag kötetlenül, szabadon tudnak találkozni, jól érzik magukat, a szülők pedig biztonságban el merik engedni őket és meg is tudják fizetni.

A *felnőttek* számára már több a lehetőség, főleg különböző kulturális programok tekintetében. Mégis sok betelepülő nem csak dolgozni, hanem szórakozni is Budapestre jár vissza. Megfigyelhető ez például a mozi tekintetében is, ami jelenleg nem képes igazán városi moziként működni. A gyermekeket még ellátja filmekkel, de a fiatalok és a felnőttek nagy része már inkább a fővárost választja.

3.1.15. Sport, közösségi terek

A városban több sportegyesület is van és a *szervezett sport* jól működik. Ilyen téren sok lehetőség van, elsősorban a gyermekeknek, fiataloknak. Az önkormányzat 2011-es költségvetésében 4,8 millió forint sporttámogatást biztosított a gödöllői oktatási intézmények részére.³⁴

Önszerveződő csoportoknak nehéz a sportoláshoz helyet találni, pedig nagy rá az igény. A tornatermek hosszú időre előre le vannak foglalva, más fedett hely pedig nem nagyon van. Fedetlen pályák terén még valamennyivel több a lehetőség, de itt is szükség lenne arra, hogy a városban több helyen is legyenek kisebb méretű, a lakosság által is és elérhető áron igénybe vehető sportpályák (pl. az iskolai sportpályák lakossági használatának megszervezése).

³³ <http://www.godollo.hu>

³⁴ Gödöllői Szolgálat XX/32.

A városi *strand* egy felnőtt és egy gyermekmedencéből áll, semmiképp sem elég egy ekkora településnek. *Uszoda* kapcsán is hasonló a helyzet: a Hajós iskola tanuszodája az egyetlen (és szűkös) lehetőség.

A *téli sportok* tekintetében hiányzik egy kijelölt és karbantartott szánkópálya (Gödöllő domborzati viszonyait tekintve az adottságok megvannak), valamint korcsolyapálya biztosítása (hogy ne csak esetlegesen legyen).

A gyermekek számára a kötetlen mozgásra és társasági létre lehetőséget adó *játszóterekkel* kapcsolatban vegyes vélemények érkeztek. A megkérdezettek szerint a játszóterek közt ugyan több új, jó is akad, de az igényekhez képest ez még mindig kevés. A kertes, lakóházas övezetekben is szükség van rájuk a gyermekek és a kisgyermekes szülők számára. Gond az is, hogy közülük sok csak a legkisebbek igényeit elégíti ki. Az Alsó-parkban épült új játszóteret dicsérték, hogy az már minden korosztálynak megfelel, de csak egy ilyen található a városban és így nem elég nagy.

A nagyobb gyermekek számára kevés ilyen téren a lehetőség. Szükség lenne olyan „*extrém sporthelyre*”, ahol például BMX-ezhetnének, gördeszkázhatnának vagy falat mászhatnának.

Játszóházak nem túl nagy számban ugyan (5), de a heti egyszeri ingyenes alkalomtól a drága képességfejlesztő játszóházig többféle kategóriában találhatók a városban.³⁵

3.1.16. Térségi szerepkör

A város és a környező települések kapcsolatának vizsgálatánál kiindulhatunk a kistérségi besorolásból. A Gödöllői kistérségbe 12 település tartozik: Gödöllő, Kistarcsa, Pécel, Isaszeg, Csömör, Dány, Kerepes, Nagytarcsa, Szada, Valkó, Vácszentlászló, Zsámbok. Ezek közül az első négy település város. Mogyoród is ide tartozott, de 2007-ben átsorolását kérte a Dunakeszi kistérségbe.

A kistérség települései nagyrészt a budapesti agglomerációhoz tartoznak és egyelőre a főváros dominanciája erősebb a kistérségi kapcsolatoknál. Ennek ellenére Gödöllő *jelentős*

³⁵ <http://godolloibaba.hu>, <http://godolloiwaldorfovoda.blogspot.com/>, <http://www.reginakozpont.hu/haz/>

térségi funkciókkal rendelkezik. A környező településekről a lakosság egy része idejár dolgozni, tanulni, vásárolni, ügyeket intézni, szakorvosi ellátást igénybe venni... A város vonzáskörzete több esetben a kistérségen is túlnyúlik.

A térségi feladatot ellátó, illetve a térségi lakosságot idevonzó intézmények közé tartoznak: Okmányiroda, Földhivatal, Tormay Károly Egészségügyi Központ, Művészetek Háza (kultúra), zeneiskola, általános és középiskolák, SZIE, Tesco (vásárlás)... (IVS)

3.2. FEJLESZTÉSEK

3.2.1. Eddigi fejlesztések értékelése

A közelmúltban az önkormányzat által nyert *EU-s pályázatok* közül 7 már befejeződött, további három megvalósítása pedig hamarosan kezdetét veszi:³⁶

- Gödöllői Tormay Károly egészségközpont komplex akadálymentesítése – 2009 májusában befejeződött.
- Új szervezési-működési kultúra bevezetése Gödöllő Város Polgármesteri Hivatalának napi rutinjába – 2009.05.04 – 2010.02.08.
- A kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés bevezetése Gödöllőn – 2009. 05. 18. – 2010. 08. 31. 6 feladatellátási hely vett részt benne: egy gimnázium (Török), egy általános iskola (Petőfi), négy óvoda.
- *Zöld Óvoda* Gödöllőn – megvalósult 2010 augusztusában.

Több pozitív visszajelzés is érkezett az óvodával kapcsolatban. Egy megkérdezett szerint jelenleg ez a város legnépszerűbb óvodája, ami alapvetően az új, modern épületnek, valamint a Damjanich iskola közelségének köszönhető. Tudomása szerint több szülő is azért írta ezen intézményekbe a gyermekeit, mert így egy helyre járnak a testvérek, nem a város különböző pontjaira kell vinni őket. Komoly hiányossággént említették azonban mások, hogy

³⁶ <http://www.godollo.hu>, <http://www.nfu.hu/>

nincs árnyék az udvaron (sem fa, sem pedig valamilyen más megoldás), így a gyermekek „megsülnek” kint, ha jó idő van.

- Gödöllő ökövárossá válásának első lépése: A város-központ arculatának és infrastruktúrájának integrált fejlesztése – 2010 decemberében befejeződött. Részei: a Szabadság tér közterületi rehabilitációja, a Művészetek Házának energiahatékony és funkcióbővítő megújítása, a Városi Piac galériájának átalakítása.

A *főtérrel* kapcsolatban többen kevesellték a növényeket, a zöld felületet, leginkább a fákat (többet kivágtak, az újonnan ültetetteknek még hosszú idő, mire annyira megnőnek). Ehhez képest ellenvéleményként elhangzott az is, hogy a főtér nem egy park, ha több a zöld, akkor kevesebb a mozgástér, kevesebb ember fér el rajta. Ezzel kapcsolatban személyes véleményem az, hogy ha azért nem lett park jellegű a főtér, hogy az emberek elférjenek és ne tapossák le a füvet a nagyobb tömegeket megmozgató programok során, az még érthető lenne. Viszont ez esetben az érthetetlen, hogy akkor Belvárosi Napokat miért nem a főtérre, miért a zeneiskola melletti füves területre szervezték.

Van, aki családbaráttnak tartja a teret, legalábbis a régihez képest mindenképp, hiszen láthatóan többen használják. Mások szerint viszont azzal, hogy korlátok közé szorítják az ott tartózkodást (nem lehet gördeszkázni, biciklizni, kutyát bevinni), élehetlenné válik a környezet, ráadásul az embereket is abszolút felelőtlennek állítják be. Hiányolják a mászókat, pelenkázót, nyilvános WC-t. Egy megkérdezett szerint a városközpontban amúgy is kevés a gyermekek számára is szabadon használható tér (árnyékkal, fűvel, mászókával, ahol nyugodtan ellehetnek egy ideig, nem kell a szülőnek folyton rászólni a gyermekére, hogy viselkedjen, ne másszon fel, stb.) és a főtér sem lett ilyen.

A *Művészetek Házával* kapcsolatban az egyik megkérdezett jelezte, hogy tudomása szerint jócskán megemelkedtek a bérleti díjak – így aztán az oda szervezett programok ára is emelkedik. Az intézmény a felújítás óta nem csak kulturális, hanem konferenciaközpont is. 2011 első félévében az Európai Unió miniszteri ülések helyszíne volt,³⁷ a lakosság csak ezután vehette birtokba. Mint az az egyik interjú során elhangzott, az épületben helyet kapó csoportok, valamint a konferenciára látogatók a felújításnak köszönhetően lényegesen jobb körülmények közt dolgozhatnak. Az átalakítás azt is magával hozta, hogy az intézmény

³⁷ <http://muza.hu>

jelenleg alapvetően a programokon, foglalkozásokon részt vevők számára nyitott, kevésbé funkcionál közösségi térként. A kapott információk szerint azért volt szükség erre az átszervezésre, mert korábban gondot és fizikai kárt okoztak az épületben „tanyát verő” csellengők. Véleményem szerint azonban jelenleg nem csak ők lettek kizorítva, hanem a lakosság is. Míg régen szabadon be lehetett menni, a folyosókon leülni, beszélgetni, várakozni, addig mostanra ez erősen korlátozott. A folyosókon semmiféle ülőalkalmatosság nincs (a foglalkozásokon részt vevő gyermekekre váró szülők és testvérek is a folyosón ácsorognak), konferencia esetén pedig be sem lehet menni az épületbe, hiszen a központi helyen lévő, korábbi aulából lett konferenciaterem, ami egyből a bejáratnál van. Elképzelhető, hogy idővel ez majd rendeződik és belakják az emberek a teret, de most még inkább olyan a hely, mint egy múzeum.

Kikerültek továbbá a civil szervezetek is a Művészetek Házából. Ez önmagában érthető lenne, azonban egyelőre nincs még máshol helyük³⁸ (hasonló színvonalúra pedig kilátás sincs).

- Gödöllő Város Szennyvíztisztító Telep korszerűsítése – az első fázis befejeződött 2011 áprilisában.
- Gödöllő város Egyesített Szociális Intézményének korszerűsítése. Az ellátottak életminőségének javítása az épület belső átalakítása és energetikai korszerűsítése útján, komplex akadálymentesítéssel és terápiás szoba kialakításával – 2011 júniusában befejeződött.

Gödöllön a 2011.07.19-ig megvalósult EU-s pályázatokra összesen 6,7 milliárd forintot fizettek ki támogatásként. Ebből 1,4 milliárd forint volt az önkormányzati fejlesztések támogatása (7 db pályázat). 1,4 milliárd forint volt továbbá a Királyi Kastély fejlesztésére kapott támogatás is. (NFÜ)

- *P+R és B+R parkoló* kialakítása Gödöllön, a MÁV állomás melletti rakodótéren – 2011. szeptember végén - október elején kezdődött.³⁹

³⁸ Ezzel kapcsolatos további információ a 3.3. fejezetben.

A parkoló kialakítása régi terve volt a városnak. A fejlesztés eredményeként egy korszerű kamerás megfigyelőrendszerrel ellátott, több mint 100 gépkocsi és több mint 100 kerékpár tárolására alkalmas létesítménnyel gazdagodik a város. A szolgáltatásokat ingyenesen, napi 24 órában vehetik majd igénybe a lakosok. A beruházás hosszas előkészítést követően a MÁV-val közösen valósul meg. Az összköltség közel 130 millió forint, ehhez KMOP pályázaton 117 millió forint támogatást nyert a konzorcium.⁴⁰

A képviselő asszony elmondta, hogy hasonló parkoló kialakítását tervezik a máriabesnyői vasútállomásnál is. Az építést mindkét esetben a MÁV, a parkolók őrzését pedig a város vállalta be 10 évre. Ezt a már elindulóban lévő figyelőszolgálatos kamerarendszer segítségével tudják megoldani.

- Csapadékvíz elvezető rendszer kiépítése a Gödöllői Ipari Park területén – a projekt 2011 szeptemberében indult, tervezett befejezése 2012. február. 73 millió forint összköltségből, 90%-os támogatottsággal valósul meg.⁴¹
- Elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése Gödöllőn – a projekt tervezett kezdése: 2011.06.01.

*További jelentős fejlesztések:*⁴²

- Városhistória és kulturális szempontból jelentős helyszínek rehabilitációja, többcélú hasznosítása – 2011 júniusában befejeződött. Részei: a Királyi váró helyreállítása, az Alsó-park rehabilitációja (Világfa, új hársfasor, Várakozók Parkja), az Erzsébet-park kertészeti helyreállítása, a Kálváriának és szobrainak, valamint az Erzsébet szobornak restaurálása, a Grassalkovich filagória felújítása és áthelyezése. Az EGT/Norvég Finanszírozási Mechanizmusok pályázati konstrukció keretében valósult meg 1914000 Euróból, közel 85%-os támogatottsággal.

³⁹ Gödöllői Szolgálat XX/33. 34.

⁴⁰ Gödöllői Szolgálat XX/33.

⁴¹ Gödöllői Szolgálat XX/33., <http://www.nfu.hu>

⁴² <http://www.godollo.hu>, <http://www.nfu.hu>, <http://kiralyikastely.euprojektek.hu>

A megkérdezettek közül senki nem vitatja, hogy a *Királyi Váró* nagyon szép lett, azonban azt is megjegyezték, hogy a lakosok életminőségét ez közvetlenül nem emeli, sőt, egyelőre ilyen szempontból inkább csak a hátrányok látszódnak. Jelenleg ugyanis nincs lakossági váró, az épület múzeum lett, a lakosság pedig kiszorult belőle. A jegyváltásra egy konténerből kialakított helyiségben van lehetőség, ami azonban várakozásra nem alkalmas (kicsi és nincs benne semmiféle ülőalkalmatosság). Ez különösen rossz idő esetén fog problémát okozni, arról pedig a legtöbben semmit nem tudnak, hogy ez az „ideiglenes” helyzet vajon meddig tart, lesz-e bármiféle változás. A Dombvidékben megjelent cikk is megerősíti a kapott véleményeket, valamint arról is tájékoztat, hogy az illetékesektől kapott információk alapján az építkezés a fejlesztési tervek elkészítése és engedélyeztetése után, leghamarabb 2014-ben kezdődhet.⁴³

Nem találtam arról információt, hogy miért változtatták meg az épület funkcióját. Ha azért, mert csak így tudtak a felújításra pályázati támogatást szerezni, akkor szerintem szükséges lett volna erről (és a lakossági váróval kapcsolatos tervekről) megfelelően és időben tájékoztatni a lakosságot. Ha viszont nem volt ilyen „kötelező” oka a funkcióváltásnak, akkor számomra nem igazán érthető ez a döntés. A Norvég kiadványban⁴⁴ azt írják, a megújult épület „Gödöllő kiemelt turisztikai célállomása lesz”. Valóban vonz annyi turistát, hogy jobban megéri múzeumként (és a hírek szerint hamarosan kávézóként is) üzemeltetni, mint közvetlenül a lakosság életszínvonalát emelni?

- A Gödöllő Királyi Kastély komplex, környezetbarát üzemeltetést lehetővé tevő újjáépítése és családbarát szolgáltatásokkal történő fejlesztése. 2010-ben fejeződött be az 1,6 milliárd forint költségvetésű, 89%-os támogatottságú projekt.
- A Gödöllői Királyi Kastély Lovardájának és Barokk Istállójának felújítása – a 900 millió forint pályázati támogatást Gödöllő Város Önkormányzata, mint kisebbségi tulajdonos, 100 millió forinttal egészítette ki. A lovardát és az istállót átadták, a projekt 2011 végén zárul.

⁴³ Dombvidék II/8. 2011. szeptember

⁴⁴ <http://www.godollo.hu>

- *Damjanich iskola* felújítása – Négy sikertelen pályázat után végül az utolsóhoz megteremtett 750 millió forintos önrészből, támogatás nélkül építette a város. A végösszeg ÁFÁ-val együtt 1,4 milliárd forint lett, az iskolát 2009-ben adták át.

Megújult az épület és egy sportcsarnokkal is gazdagodott az intézmény. Az igazgatónő elmondása alapján mindez nagyon költséghatékonyan és jó minőségben valósult meg. Az iskola a diákokén túl a környék lakóinak érdekeit is szolgálja. Az udvart kifejezetten úgy tervezték, hogy szabadtéri előadások számára is alkalmas legyen (belső környezeti hangtechnikával). Már több előadást is tartottak, azonban egyelőre az látszik, hogy az emberek még kevésbé ismerik a lehetőséget, idő kell, míg belakják az új tereket. Mint azt mások jelezték, a sportcsarnokot már sokkal inkább használják, nem csak a diákok szülei, hanem külsősök is.

Több megkérdezett is elismerően nyilatkozott a felújításról. Egyikük kiemelte, mekkora változást hozott ez az iskola megítélésében. Tudomása szerint korábban kissé szegregáló intézménynek tartották és inkább „menekültek” az emberek innen, míg mostanra nagyon népszerű, szinte „elit” iskola lett belőle. Holott sem a tanári karban, sem pedig a tanulók összetételében nem történt lényeges változás.

A városban történt fejlesztésekkel kapcsolatban az egyik megkérdezett megjegyezte, hogy azt nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy ezek elsősorban a *turizmusfejlesztési* koncepciónak és annak a nagy célnak voltak a részei, hogy a város felkészüljön az EU fogadására. Így csak áttételesen, az idegenforgalom növekedése által generált többletbevétel révén szolgálják a helyiek érdekét.

Véleményem szerint azonban ezek mellett sem szabad elfelejteni a *lakosok érdekét*. Ha a fejlesztésekkel elsősorban a turisták (különösen, ha gazdagabb, „királyi” turisták) igényeihez és pénztárcájához alkalmazkodnak, a város könnyen túl „elitté” válhat a helyiek számára. Sok látványos beruházás történt a városban, valóban megszépültek a terek, épületek. A tájékoztatások szerint környezettudatosak is voltak a felújítások (bár a fakivágások még így is kérdésesek), az épületek korszerűek, energiahatékonyak és akadálymentesek lettek. Érthető, ha a rongálásoktól ezeket védeni akarják. Azonban jelenleg úgy tűnik, hogy több helyen még a rendeltetésszerű, hétköznapi használatától is (erős korlátozások vannak a felújított területeken), aminek során természetesen elkerülhetetlenül kopik, koszolódik, elhasználódik

minden, de szerintem egy városnak nem újabb és újabb múzeumra van leginkább szüksége, hanem élhető, használható terekre.

3.2.2. Tervezett fejlesztések

A 2010-2014 közti időszakra vonatkozó *lokálpatrióta program*⁴⁵ legfőbb prioritásai az oktatás, a kultúra és a sport, a környezettudatosság és a turizmus fejlesztése. A programban felsorolt tervezett fejlesztéseket ismertetem a következőkben, helyenként kiegészítve az interjúk során kapott, illetve egyéb forrásokból szerzett információkkal. A tervek tartalmazznak támogatás nélkül is megoldandó feladatokat (dőlt, nem félkövér betűvel szedve), valamint olyanokat is, amelyekhez pályázati vagy külső forrás igénybevétele szükséges.

Turizmus:

- *Hattyús tó rekonstrukciója*
- a kastély további felújítása
- az állami tulajdonú Méhészeti Múzeum felújítása
- az Arborétum látogatóbarát megújítása
- *gyógyászati központ és termálfürdő megvalósítása:*

Annak ellenére, hogy legalább 10 éve küzd érte a város, eddig nem sikerült erre a fejlesztésre olyan pénzügyi forrást találni, ami biztosítaná, hogy a megépülés után a lakosok elérhető áron tudjanak igénybe venni jó minőségű, korszerűen működő szolgáltatásokat. A termálvíz ásványvízzé minősítése már megtörtént, az új vizsgálatok eredménye megerősítette a víz kiváló minőségét, nagyon magas ásványi anyag tartalmát.⁴⁶ Már szinte az utolsó lépésnél tartanak, hogy megszerezzék a területet, megvannak az elképzelések, látványtervek is. Jelen pillanatban ez a gyógyvíz-uszoda-strand kérdés még függ a levegőben, de ez az egyik legfontosabb lépés, amit el akarnak érni, hogy megvalósuljon. (interjú)

⁴⁵ http://www.lokalpatriotaklub.hu/a_csapat/tag/6-dr-gemesi-gyorgy/program

⁴⁶ http://www.lokalpatriotaklub.hu/a_csapat/tag/6-dr-gemesi-gyorgy/program

Környezet:

- *állatmenhely kialakítása*
- *az Isaszegi úti tavak rekonstrukciója*
- *a szennyvíz tisztító rekonstrukciója, II. ütem*
- *a szelektív hulladékgyűjtés széleskörű elterjesztése*

Infrastruktúra:

- *út-, járda és vízelvezetés építés*
- *a térfigyelő rendszer kiépítésének első szakasza*
- *távhő hálózat rekonstrukciója*
- *geotermikus energia hasznosítása*
- *közvilágítás további energiatakarékos felújítása*
- *intézmények energiatakarékos felújítása*

Közlekedés:

- *helyi tömegközlekedés önkormányzati hatáskörbe vonása:*

Az önkormányzat tervei közt már régebb óta szerepel a *közösségi közlekedés* javítása. Most egy KÖZOP pályázaton való részvétel (amennyiben eredményes lesz) lehetőséget adhat ennek megvalósítására. A tervek szerint akkumulátoros midibuszokkal oldanák meg a közlekedést. Továbbá bevonnák az ipari területeket is a közlekedési rendszerbe, valós idejű utastájékoztatási és forgalomirányító rendszert építenének ki a járműveken és a megállóknak is, valamint összehangolnák a buszpályaudvar és a HÉV végállomás/vasúti pályaudvar utasforgalmát is.⁴⁷

⁴⁷ <http://godollo.hu/hirek>

- *kerékpárutak építése:*

Jó pár éve folyamatosan azon van már az önkormányzat, hogy minél előbb, minél jobb minőségben *kerékpárutakat* tudjanak építeni. Tervek már vannak, de ez a beruházás is jelentős költséggel jár. (interjú)

- tehermentesítő, elkerülő utak megépítése
- buszvégállomás átépítése
- HÉV-korszerűsítés
- mélyparkolók létesítése

Ide kapcsolódó fejlesztés még a *vasútállomáson a lakossági váró* kialakítása. A királyi váró után egy második pályázat keretében kerül megépítésre a közös, új váróhelyiség és jegypénztár, ami a HÉV-et és a MÁV-ot is kiszolgálja majd. Már a pályázat végén tartanak, csak idő kérdése, hogy mikor fogják megépíteni. (interjú)

Sport, kultúra:

- *sportcsarnok építése, két iskolai tornacsarnok építése:*

2011 végétől „a jogszabályváltozások által lehetőség nyílik a gazdasági társaságok nyereségadójának bevonására a látványsportágak és a hozzájuk kapcsolódó utánpótlás-nevelés finanszírozásába.” Így az önkormányzat lehetőséget lát a létesítményi feltételek javítására, amit eddig önerőből nem tudott megtenni. A tervek szerint *három sportcsarnok* épülne a Gödöllői Sport Klub Utánpótlás Labdarúgó Szakosztálya, a Gödöllői Kézilabda Sport Klub és a Gödöllői Bocskai Sportegyesület sportfejlesztési programjaihoz kapcsolódóan.⁴⁸ A fejlesztéssel még hosszú időre ki tudnák szolgálni a város lakosainak mozgásigényét. (interjú)

- *4 új játszótér építése*
- további játszóterek építése
- fedett uszoda a gyógyászati központ részeként
- extrém sportok (BMX, gördeszka, görkorcsolya) számára alkalmas pálya

⁴⁸ Gödöllői Szolgálat XX/31.

- asztalitenisz-csarnok építése
- sportcélú és kisépforgalom fogadására alkalmas repülőtér megépítése
- művelődési ház rekonstrukciója, II. ütem

Lehetőség nyílt időközben a *mozi felújítására* is. Az önkormányzat részt vesz az „art” mozi hálózat digitális fejlesztésének támogatására meghirdetett pályázaton. Az önkormányzati tulajdonban lévő intézmény bérlője az elmúlt években jelentős fejlesztéseket hajtott végre önerőből, azonban a nézők megtartásához további fejlesztések szükségesek. A szükséges önerőt a város a tartalékkeretből tudja fedezni.⁴⁹

Oktatás, szociális ellátás, civil szféra:

- *Hajós iskola teljes rekonstrukciója*
- bölcsődei férőhelyek bővítése
- Gondozóház megépítése
- Civil Ház

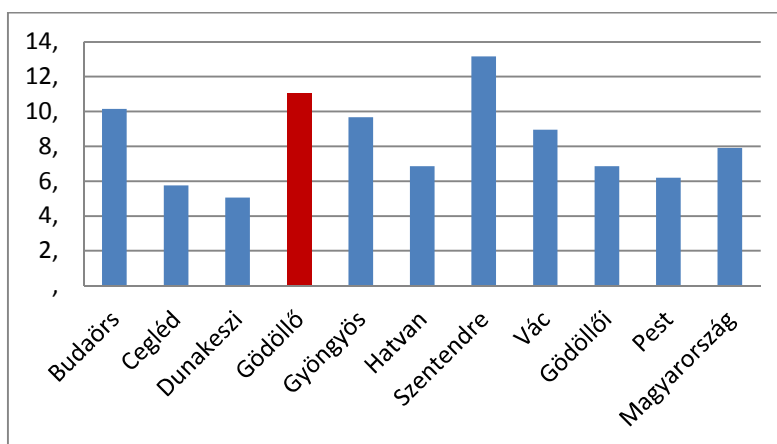
3.3. CIVIL SZFÉRA

3.3.1. Civil szervezetek, együttműködésük

2009-ben Gödöllőn 351 regisztrált nonprofit szervezet volt (TEIR), ez 1000 főre vetítve is magas érték (14. ábra). A város honlapján található adatok szerint több mint 80 civil szervezet működik a településen.

A civil szervezetek jó része azonban alig tesz valamit, vagy hallat magáról, tevékenységet nem fejt ki. A megkérdezettek szerint kb. 30-40 olyan van, ami valóban működik is és aktívabban részt vesz a város életében (pl. kulturális egyesületek, sportegyesületek, Regina, Diverzitás Alapítvány, városfejlesztő, városvédő, értékvédő, turisztikai egyesületek).

⁴⁹ <http://godollo.hu/hirek>, Gödöllői Szolgálat XX/33.

14. ábra: 1000 főre jutó regisztrált nonprofit szervezetek száma (db) 2009-ben

Forrás: TEIR adatok alapján, saját szerkesztés, 2011.

2008-ban létrejött a *Gödöllői Civil Kerekasztal*, azzal a céllal, hogy a városban működő civil szervezeteket összefogja és párbeszédre, közös tevékenységekre ösztönözze.⁵⁰ A honlapon jelenleg 22 tagszervezet található. Az interjúkon kapott vélemények közt megjelentek olyanok, melyek szerint a reménytelenül indult kezdeményezés alkalmas ember, megfelelő szervezés és forrás hiányában egyelőre nem tudott olyan összefogó szervezetté, ernyőszervezetté válni, ami együtt képviselné a civileket Gödöllőn. Valamint az is, hogy a civil szervezetek közti gyenge együttműködés oka nem feltétlenül a szándék hiánya, hanem lehet, hogy csak idő-, energia- és pénzhiány.

A Civil Kerekasztal évente két főbb megmozdulást szervez:

- „Civil Utca”: 2008 óta a Sörfesztivál/Belvárosi Napok keretében „minden szeptemberben lehetőséget biztosít a lakosok, cégek, közigazgatás számára a helyi civil szervezetekkel való megismerkedésre, tevékenységükbe való bekapcsolódásra.”⁵¹
- „Május, a családok hónapja”: 2009-ben indult rendezvénysorozat. Célja „a család, mint a társadalom alapját képező legkisebb közösség fontosságának hangsúlyozása. Annak az alapvető közegnek a méltatása, mely minden embert végig kísér születésétől

⁵⁰ <http://godolloi-civilek.hu/>

⁵¹ <http://godolloi-civilek.hu/>

egész életén át.”⁵² Teszik ezt szórakoztató és ismeretterjesztő programokkal. Szeretnék elérni, hogy minden, családokkal kapcsolatos rendezvény egy közös kommunikációs blokkba kerüljön, és így mindenki számára átláthatóvá váljon.

A lakosság aktivitásával kapcsolatban a következő vélemények érkeztek:

Régebben a beköltözők jellemzően nem vettek részt a város életében, semmilyen szinten. Az utóbbi időben talán már változott a helyzet ilyen téren, mivel többnyire értelmiségi családok költöznek ide, akiknek jobban megvan az igényük a civil részvételre. Szükség is lenne erre, azonban manapság nagyon leköti az embereket a munka, hogy megéljenek, emellett már sem idejük, sem erejük civil szerepvállalásra.

Az embereket érdekli, hogy mi történik a városban és fontosnak tartják, hogy megmondják a véleményüket és meg is hallgassák őket.

A lakosság nem igazán aktív. Sokan panaszkodnak, de kevesen vannak, akik ténylegesen tesznek is valamit vagy csatlakoznak ilyen szervezetekhez. Nincs annyi odafigyelés, annyi energia erre, mint nyugaton.

3.3.2. Az önkormányzat és a civil szervezetek közti együttműködés

Egyelőre nincs civil stratégiája / koncepciója a városnak. 2011. június 8-án tartottak egyeztetést a gödöllői civil szervezetek és az önkormányzat képviselői, többek közt egy lehetséges *civil stratégia* kidolgozásáról. A stratégia célja „a városvezetés és a civil szervezetek közötti együttműködések hatékonyságának javítása”, a lakosság igényeinek hatékonyabb szolgálata érdekében.⁵³ A civil oldalról nem kaptam ezzel kapcsolatban pozitív visszajelzést, csak azt jelezték, hogy egyelőre nem történt semmi érdemleges, valamint azt, hogy az egyeztetésen 10 alatt volt a megjelent civil szervezetek száma (ami igen alacsony).

⁵² <http://www.godolloi-civilek.hu/esemeny/100729/majus-a-csaladok-honapja-2011-programvaltozas>

⁵³ <http://www.hedvig.hu/cikk/20110613/civil-haz-a-szabadsag-uton-ujabb-civil-ter-nyilik-hamarosan-godollon>

A civil kapcsolatokért Six Edit főtanácsadó, korábbi alpolgármester felel. A megkérdezettek között volt olyan, aki szerint ő elég korrektül teszi a dolgát, és olyan is, aki nyár eleje óta nem hallotta a nevét semmilyen civil dolog kapcsán, valamint úgy tudja, év végén nyugdíjba szeretne vonulni, a további összeköttetésről pedig nincs információ.

A civilek oldaláról szervezett *összeköttetés* egyelőre nincs, a Civil Kerekasztal még nem tudja ezt a funkciót ellátni és más sincs helyette. A civil szervezetek tehát egyesével veszik fel a kapcsolatot az önkormányzattal, amennyiben szeretnének valamilyen együttműködést.

Egy megkérdezett szerint: Nagyon sok a javítanivaló ezen a téren. Elsősorban a civilek miatt. Egységesen, szervezettebben kellene fellépniük, ügyesebben, szakmai módon kommunikálni, hogy komolyan vegyék őket és meglegyen a civileket megillető helyük.

Az említett egyeztetésen szó volt egy *civil ház* kialakításáról is. A Művészetek Háza technikai kezelésében maradó, önkormányzati tulajdonú épület tartalmi üzemeltetését és a tér koordinációját a civilek végzik majd. A tervek szerint rendezvényeket, közgyűléseket, találkozókat és egyéb programokat bonyolíthatnak le itt a gödöllői civil szervezetek. Az erre vonatkozó igények felmérését a Gödöllői Civil Kerekasztal végzi.

2011-ben a város a civil szervezeteket összesen 3 millió forinttal *támogatta*. A jelentkező 53 szervezet közül végül 50-en részesültek ebből kisebb-nagyobb mértékben. A legnagyobb összeget, 650 ezer forintot a Gödöllő Városi Nyugdíjasok Egyesülete kapta, míg a jelentkezők nagy részének 25-40 ezer forint jutott.⁵⁴ Az interjúk során kaptam olyan véleményt, amely szerint nem biztos, hogy ez a „káposztafejes” módszer (aki kér, az kap is legalább egy kis összeget) igazán jó, mert így a támogatás ugyan a működési költségeit még fedezi a szervezeteknek, de igazán jelentős fejlesztésre nem elég. Kérdés az is, hogy egy olyan szervezetnek, ami csak ebből a kis összegből tud megélni, valóban fenn kell-e maradnia. Lehet, hogy nagyobb eredményt lehetne elérni, ha versenyeztetnék a szervezeteket a támogatásért, és a pénzeket olyan nagyobb dolgokra adnák, amik ezen a szűrőn átmennek.

Azzal kapcsolatban, hogy az *önkormányzat mennyire együttműködő*, a következő vélemények érkeztek:

⁵⁴ <http://godolloi-hirek.hu/hirek/godolloi-civil-penzek>

Azok a civil szervezetek, amelyek nem rendszerkritikusak és nincsenek „változtató” javaslataik, kezdeményezéseik, azok jól elvannak, az önkormányzattól kapnak támogatást is.

A városvezetés a civil kezdeményezéseket szóban, elvileg támogatja, de a gyakorlatban már kevésbé. Sem pénzügyileg, sem tevékenységgel: már az sem jön össze, hogy leüljenek és átbeszéljék a dolgokat (pontosan ki mit vállal, mi a cél, milyen keretrendszerben, stb.).

3.3.3. Családokhoz kapcsolódó civil szervezetek

Gödöllői Fészek Nagycsaládosok Közhasznú Egyesülete:

Nagyon fiatal szervezet, még csak *most alakulnak*. Egyelőre azzal küzdenek, hogy megszervezzék magukat, működjenek az alapvető dolgok, meglegyen a bírósági bejegyzés, legyen tagkártyájuk és kialakítsanak egyfajta motivációt a tagokban. Nehéz a tagokat aktivitásra ösztönözni. Ilyen téren még nem állnak jól, egyelőre csak 4–5 ember van, akire biztosan és viszonylag folyamatosan számíthatnak. Szükséges a megfelelő kommunikációs csatorna kialakítása, az egyesületen belül is.

Nehéz bekerülni a köztudatba – bár nekik még valamennyivel könnyebb, a NOE-val a háttérben. Volt egy előző nagycsaládos egyesület Gödöllőn, de ez inkább hátrányként jelenik meg (annak problémái miatt), mindenképp szeretnének tőlük elhatárolódni. Ez egy új egyesület, nem az előző folytatása.

Legfontosabb céljuk a *gödöllői nagycsaládok összefogása*. Sokan vannak, és igénylik ezt. Leginkább arra van igény, hogy a családoknak legyen lehetőségük egymással találkozni, megbeszélni a közös problémákat, örömeiket. Legyen olyan közös tér, ahol kifejezetten ilyen dolgokról, a nagycsaládról van szó. Nem csak a kisgyermekeseknek fontos ez, hanem azoknak is, akiknek már nagyobb gyermekeik vannak. Ehhez szeretnének minél több programot, eseményt szervezni: kirándulások, csoportos összejövételek, szabadtéri piknik, stb.

Szintén fontos cél az *érdekvédelem és lobbizás* a nagycsaládok érdekében. Helyi és országos szinten egyaránt. El akarják érni, hogy ha a városban van egy civil egyeztetés, vagy

éppen véleményezni kell a civil koncepciót, akkor ők ott legyenek az első 10 szervezet közt, akiknek a véleményét fontosnak tartják.

Ezzel úgy tűnik, nem lesz gond, mert a polgármester kifejtette, hogy minden fórumon támogatja őket. Ezt érzik is. Fontos persze, hogy ez abban is megnyilvánuljon, hogy ha ellenvéleményük van, azt ki tudják fejteni.

Szeretnék, hogy minél több és jobb kapcsolatuk legyen a többi civil szervezettel, főleg olyanokkal, akiknek hasonló érdekeik vannak.

Fontos az *adományozás* is, elsősorban a szegényebb családok miatt – térségi szinten is. A NOE számít is rá, hogy ők itt térségi elosztó adományozó központként működnének, de ezt megszervezni nagyon komoly feladat.

Szeretnék továbbá *kedvezményeket* elérni a helyi nagycsaládosok számára Gödöllőn (boltokban, belépők, stb.). (interjú)

Socius Kör Közhasznú Egyesület:

A Socius Kör Közhasznú Egyesület 2005-ben alakult. Célja a *nők (és kisebb közösségek) közéleti szerepvállalásának erősítése*. Tehát az, hogy forduljunk jobban a közélet felé, mondjunk véleményt, vegyünk részt tevőlegesen a közéletben – mert ez a jövő útja. (interjú) Alapító tagja a gödöllői Civil Kerekasztalnak.

Ezen célok megvalósítására számos közérdekű, ismeretterjesztő és kulturális programot szerveztek már eddig is.⁵⁵ 2008-tól az egyesület részt vesz a *Születés Hete* programsorozat gödöllői rendezvényeinek szervezésében is.⁵⁶ Az egyesület elnöke elmondta, hogy az idei Baba-mama majális sok érdeklődőt vonzott.

⁵⁵ <http://www.lokalpatriotaklub.hu/hir/58-spanyolviasz-es-a-godolloi-fidesz-esete>

⁵⁶ <http://www.szuleteshete.hu/szervezok/2011/godolloi-szuletes-hete-csapat>

REGINA Közhasznú Alapítvány:

A REGINA Közhasznú Alapítvány 2005-ben alakult, azonban tevékenységük elméleti és szakmai háttérét adó REGINA Modell Program megvalósítása már 2002-ben elindult. A program célja a nők segítése (az élet minden területén), ami meglátásuk szerint hozzájárul a családok stabilitásának megerősödéséhez és a társadalom egészének boldogulásához.⁵⁷

Felfogásuk szerint a családbarátság alapvetően a nőn keresztül valósítható meg, mivel a jelenlegi társadalmi és gazdasági helyzet/hozzáállás miatt a nem családbarát környezet leginkább őket érinti hátrányosan (persze a gyermeket is, de az végső soron szintén visszahat az anyára). Alapvetően tehát *minden intézkedést a nő (és a család) szemszögéből vizsgálunk*. Ha javul a nők helyzete, az visszahat a családra és végül a társadalomra is. (interjú)

„A REGINA név egy betűszó, jelentése: *REGionális Információk Nőknek, Anyáknak*. A név jelképezi azt, hogy a modell sarkalatos pontja a regionalitás, az információ csere, és hogy tevékenységének fókuszában a nők állnak, akik vagy anyák vagy nem, de mindenképpen a helyi közösség tagjai.”⁵⁸

*Tevékenységeik:*⁵⁹

- A REGINA NőHáz működtetése
- A REGINA Fórum működtetése (jótékonyági bolt Gödöllő központjában)
- Helyi információs hálózatok, önszervező körök fenntartása
- *Munkaerőpiaci reintegráció nőknek* (állásinformációk közvetítése, képzések, tanácsadások)

A 2002-ben indult program egyik elsődleges célja, hogy segítsék a munkaadók és a munkavállalók egymásra találását. Azon dolgoznak, hogy a térségben nyíló pozíciókkal kapcsolatos információk közvetlenül és ingyenesen eljussanak a munkavállalókhoz.⁶⁰

⁵⁷ <http://www.reginakozpont.hu>

⁵⁸ <http://www.reginakozpont.hu/haz/node/110>

⁵⁹ <http://www.reginakozpont.hu/haz/node/109>

A beérkező állásinformációkat kiküldik a regisztrált tagoknak (átlagosan heti 5 db). A rendszert önkéntes munka keretében tartják fent. Hatékonyságát mutatja, hogy sokan regisztrálnak azért, mert valamilyen ismerősük így helyezkedett el. Sem a vállalkozásoknak, sem az álláskeresőknél nem kerül semmibe – még időbe sem, hiszen csak elolvassa a levelet és legfeljebb kitörli vagy továbbküldi, ha őt nem érdekli – és a REGINA részéről sem igényel sok energiabefektetést.

Jelenleg egy kicsivel több céges jelenlétet még tudnának kezelni, de arra nincs kapacitásuk, hogy újabbakat keressenek meg. Amikor sikerül valamilyen pályázati forrást szerezniük, akkor szoktak hirdetni, de amúgy szójhagyomány útján terjed a lehetőség.

Ha lenne rá valamilyen finanszírozás, és meg tudnák oldani a vállalatokkal való szisztematikus kommunikálást, lenne, aki koordinálná a dolgokat, akkor sokkal inkább motorizálni lehetne a munkaerőpiacot. Jóval hatékonyabbá lehetne tenni a rendszert. (interjú)

- Közösségi programok, események (pl. REGINA Játsszóház, kézműves foglalkozások, képzések, REGINA Feminista Filmklub)
- Nők és gyermekek elleni erőszak megfékezése iskolai programokkal
- Fenntarthatósággal kapcsolatos programok (pl. Aranyvessző Közösségi Komposztálási program)
- Gender kutatások
- Érdekképviselés

A *lobbitevékenységük* elég erős volt az utóbbi években. Tagjai a Magyar Női Érdekvégyesítő Szövetségnek, ami az Európai Női Lobbinak a tagja. A MNÉSZ a magyarországi női szervezetek ernyőszervezete. (interjú)

Továbbá 2006 óta osztják ki a *Gyermekbarát Környezet Díjat* (lásd 3.1.7.).

⁶⁰ <http://www.reginakozpont.hu/munkahelyben/>

3.4. KÖZSZFÉRA, ÖNKORMÁNYZAT, VÁROSVEZETÉS

3.4.1. Közszféra

Gödöllőnek 1990 óta ugyanaz a polgármestere. A képviselőtestület tagjai a kompenzációs listáról bejutottak kivételével mind a Gödöllői Lokálpatrióta Klub tagjai. A városban 5 kisebbségi önkormányzat működik: cigány, görög, lengyel, német és ruszin. Ügyintézés tekintetében elég jól ellátott Gödöllő: van többek közt okmányiroda és körzeti földhivatal is. A városban több, közszolgáltatást végző önkormányzati társaság működik: Gödöllői Hulladékgazdálkodási Kft., Gödöllői Piac Üzemeltető és Szolgáltató Kft., Gödöllői Távhő Kft., Gödöllői Városfejlesztő Kft., Kalória Gödöllői Gyermek- és Közéletfejlesztési Nonprofit Közhasznú Kft., Művészetek Háza Gödöllő Nonprofit Kft., VÜSZI Gödöllői Városüzemeltető és Szolgáltató Nonprofit Kiemelkedően Közhasznú Kft.⁶¹

3.4.2. Az önkormányzat tevékenysége, hozzáállása

Arra a kérdésre, hogy mennyire elégedettek azzal, amit az önkormányzat a családokért tesz, illetve hogy mennyire tartják családbarátnak a hozzáállását, eltérő vélemények érkeztek. Egy részük szerint alapvetően nincs gond ezen a területen, míg a másik oldal szerint az önkormányzat csak szóban családbarát, intézkedések és pénzköltés terén ez a hozzáállás már nem jelenik meg.

Családokat támogató intézkedések:

- *Újszülöttek köszöntése*

„Gödöllő Város Önkormányzata egyszeri, 20.000,- Ft összegű pénzbeli támogatásban részesíti, valamint emléklap átadásával köszönti azt az újszülöttet, akinek törvényes

⁶¹ <http://www.godollo.hu>

képviselője Gödöllőn állandó lakóhellyel rendelkezik, vagy legalább 2 éve életvitelszerűen Gödöllőn tartózkodik.”⁶²

- *Iskolakezdési támogatás*

2011-ben rendszeres és rendkívüli gyermekvédelmi támogatás keretében gyermekenként 5800 és 5000 forinttal, összesen 4941600+635000 forinttal támogatta az önkormányzat a rászoruló családokat.⁶³

- *Vállalatok bevonása*

A betelepülő vállalatok újabb munkahelyeket jelentenek, ennek hatására többen költöznek Gödöllőre. Az önkormányzat feladata az infrastruktúra így szükségessé váló bővítése. Viszont a családoknak szükségük van óvodára, iskolára, játszóterekre, stb. is. Így a Gödöllőn letelepedő vállalatoktól a város elvárja, hogy ők is részt vegyenek a település minőségének javításában bizonyos összeggel, amit ilyen célirányos fejlesztésekre fordít. Így a vállalatok nem idegen testként vannak jelen a város életében, akik csak felveszik az erőforrásokat és használják a környezetet, hanem hozzájárulnak, részt vesznek a város életében. (interjú)

Azzal kapcsolatban, hogy mennyire ösztönzi az önkormányzat a *közösségi/civil részvételt* a döntéshozatalban, szintén eltérő vélemények érkeztek. Egyik oldal szerint tisztában vannak vele, hogy egy városvezetés nem lehet sikeres fejlett civil szféra nélkül, így igenis támogat és ösztönzi a részvételt. A másik oldal szerint viszont nem jellemző, hogy bizonyos témákban, döntések kapcsán kifejezetten megkeresnék az adott profilú, témában kompetens civil szervezete(ke)t konzultáció céljából, vagy összehívnának egy fórumot. Egy megkérdezett szerint régebben nem igazán jelent meg a lakosok véleménye a döntéshozatalban (egyik fél sem tett érte igazán), de mostanában már valamelyest gyakoribb a lakossági bevonás. Ezzel kapcsolatban viszont elhangzott olyan kritika, hogy hiába hívnak össze lakossági fórumot, ha azt már csak akkor teszik meg, amikor a tervek, döntések már

⁶² http://www.godollo.hu/ugyintezes/ugyleirasok_db/?catalog3_id=85

⁶³ Gödöllői Szolgálat XX/30.

megvannak és a lakosságnak lényegében semmi beleszólása nem marad, csak meghallgathatja a koncepciót.

Jelenleg az önkormányzat hivatalos információs csatornáit a városi honlap és a Gödöllői Szolgálat (lokálpatrióta hetilap). Működik még néhány további hírportál és egy független havilap is, azonban a lakosok véleménynyilvánítására a fogadóórákon kívül nem igazán van lehetőség. Segíthetné a lakosok és az önkormányzat közti élő, *kétirányú kommunikációt*, ha lenne a város honlapjához kötött, szervezett, figyelt fórum, avagy internetes lakossági fogadópont, ahol a város dolgaival kapcsolatos észrevételeket, kérdéseket, javaslatokat figyelemmel kísérnék és megválaszolnák.

3.4.3. A városvezetés céljai

A városnak az IVS-ben megfogalmazott, *átfogó, 15-20 éves célja az „ökövárossá válás, azaz a környezeti (ökológiai), a gazdasági (ökonómiai) és a társadalmi értékek fenntartható egyensúlyának biztosítása”*. Egy olyan, önfenntartó város jönne létre, ahol a helyi értékek optimális felhasználása és ezzel együtt minél kevesebb hulladék (átvitt értelemben is: pl. túlzott energia-felhasználás, pénzpocsékolás...) előállítása valósulna meg. Ez együtt járna a lakó-, a munka- és a rekreációs terek egységének megteremtésével.

Ez alapján a város 7-8 éves tematikus céljai (IVS):

- Városi központ funkciók megerősítése, vonzerő növelése
- Humán közszolgáltatások fejlesztése
- Helyi gazdaság minőségi fejlesztése
- Közösségi terek humanizálása
- Környezeti értékek fenntartható hasznosítása és gazdagítása

A településfejlesztési koncepció középtávú céljai (IVS):

- Lakónépesség és a lakóterület nagyságának szinten tartása:

Inkább a helyi gyermekvállalást, mint a betelepülést támogatja a város.

Lakóövezet célú, jelentős mértékű belterületbe vonást az eddig tervezetteken felül hosszútávon sem terveznek. A beépítésre szánt területeket tehát a város mai belterületi részein kell kialakítani.

Gazdasági övezetek bevonásával kapcsolatban szintén elegendőnek tartják az eddig tervezetteket, mert ezek az egyetem területével együtt elegendőek „a tudásipar, illetőleg új – szigorúan környezetbarát – gazdasági tevékenység betelepüléséhez”.

A külterületi zöldfelületeket meg kívánják tartani egyrészt gazdasági hasznosítás (energiaerdő telepítése), másrészt pedig a levegőtisztaság és rekreációs terek biztosítása céljából.

- *A helyi kínálat bővítése*, a helyi és kistérségi vásárlóerő minél nagyobb mértékű lekötése érdekében
- Tudásgazdaság erősítése: magas hozzáadott értékű, kvalifikált munkát foglalkoztató beruházások megtelepedésének segítése
- Idegenforgalom
- Megújuló energia használatának bővítése

Szükségesnek tartják továbbá a *városszerkezet korrekcióját*. Ennek részei: elkerülő út megépítése és ezáltal az átmenő forgalom elterelése, településrészek jobb elérhetőségének biztosítása, belváros rehabilitációja.

A belvárossal kapcsolatos célok: a terület tehermentesítése, térbeli kiterjesztése (Alsó-park felé – kastély, vasútállomás), a Szabadság úti csomópont forgalmának csökkentése, gyalogos átjárhatóság növelése. Így egy nagy kiterjedésű, ligetes, több tér együtteséből álló fórum alakulna ki.

A városfejlesztési koncepciót a gyakorlatban megvalósító „városfejlesztési pillérek” (IVS):

1. Rekreáció: tavak környezete, termálprogram (később gyógyászat), egészségügy, lovassport, sportrepülés, fürdőváros, parkok-ligetek.
2. Belváros: közélet, üzlet, szolgáltatások.
3. Kulturális turizmus: kastély, színház, szecesszió, nemzetiségi hagyományok, máriabesnyői kegyhely.
4. Egyetem, oktatás: innovációs tudásbázis, biotechnológiai innovációs centrum, konferenciaturizmus, oktatási központ.
5. Gazdasági-szolgáltató övezet a jelenlegi ipari parkban, a „két út között”.
6. Ökonomikus, környezettudatos városi hulladék- és energia-gazdálkodás.
7. Beköltözés helyett népességmegtartás.

Családbarát szempontból vizsgálva a célkitűzéseket:

Az ököváros koncepció teljes összeegyeztethető a családok érdekeivel. A tematikus célok szintén, bár ezek elég tág meghatározások, sok múlik a gyakorlati megvalósításon. Pozitív, hogy a város támogatni szeretné a helyi gyermekvállalást, valamint az is, hogy a külterületi zöldfelületeket meg kívánják tartani. A helyi kínálat bővítése is hozzájárulhat a családok életminőségének javulásához, amennyiben az új üzletek, szolgáltatók valóban a helyi igényekhez illeszkedő árszínvonalat és minőséget nyújtvák. Ez azonban nagyban függ a bérleti díjaktól is – ha azok nem változnak, akkor az árak sem tudnak csökkenni.

Az is szerepel az IVS-ben, hogy mivel Gödöllőn az átlagosnál nagyobb a gyermekvállalási kedv és kiegyensúlyozottabb a demográfiai trend, így stratégiai kérdés *azon területek erősítése, amelyekkel ezeket a családokat és a fiatalokat a városban lehet tartani.* Ilyen például a közösségi terek és programok teremtése, a lakás- és munkakörülmények javítása, az oktatási, nevelési, közösségi és sportintézmények erősítése, valamint a helyi közlekedés javítása.

4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Demográfiai szempontból Gödöllőn nem rossz a helyzet, azonban nem is annyira jó, mint azt előzetesen gondoltam. A népesség a bevándorlásnak köszönhetően folyamatosan nő, a korszerkezet pedig egyelőre az országos átlag körüli. Nem számít tehát előregedő településnek, azonban az sem mondható, hogy kiemelkedően sok gyermek lenne a városban. Jelentős viszont a környező településekről bejáró diákok száma, akik így növelik ezt az értéket. A gyermekes, kisgyermekes és nagycsaládok aránya 2001-ben a többi vizsgált területhez képest kissé magasabb volt, de ez sem volt kiugróan nagy különbség, valamint azóta változhatott is. A most még kedvező demográfiai helyzet megőrzése céljából fontos, hogy a családok számára vonzó település maradjon.

Gazdasági szempontból a város adottságai, lehetőségei kedvezőnek mondhatók. A város kiemelt figyelmet fordít a turizmus erősítésére, azonban egyelőre nem tapasztalható jelentős fellendülés. Alacsony a munkanélküliség, de ebben nagy szerepe van a fővárosnak is. A munkavállalók nagy része ingázik, ami nehézséget okoz a család és a munka összehangolásánál. Sokan pedig nem csak dolgozni, hanem szórakozni és vásárolni is Budapestre járnak, így a jövedelem nem marad helyben.

Gödöllő *infrastrukturális* (humán, intézményi, vonalas) adottságait tekintve a helyi közlekedést kivéve (ami jelenleg a legkritikusabb terület) alapvetően jó a helyzet. Nyilvánvalóan van még fejleszteni való, de nem ez a szűk keresztmetszet.

A közlekedésbiztonság nem igazán jó, a közbiztonság közepes. Mindkét téren történtek változások, így várhatóan javul majd a helyzet.

Gödöllő erőssége a nagy mértékű zöldfelület és természetvédelmi terület. A város szintén kiemelt figyelmet fordít a *környezet* védelmére.

Az *egészségügy* családok szempontjából fontosabb pontjai a helyben elérhető gyermek-szakellátások és a jól működő védőnői szolgálat.

A bölcsődei és óvodai férőhelyek alatta maradnak az igényeknek, ami problémát okoz. Az általános és középiskolai *oktatás* azonban a város erőssége és az egyik legnagyobb

vonzerő a családok számára. Az egyetem egyelőre kevésbé játszik szerepet a település életében.

Kulturális programok tekintetében nincs hiány, azonban bizonyos csoportok szabadidős, szórakozási lehetőségei már jóval korlátozottabbak (kamaszok-fiatalok, alacsony jövedelemmel rendelkezők).

A szervezett *sportot* támogatja a város, de az önszerveződő, lakossági sportra nagyobb az igény, mint amennyi lehetőség és tér van. Nem kielégítő a helyzet a játszóterekkel kapcsolatban, valamint nagyon hiányoznak az úszás, téli és extrém sportok feltételei.

Hiányosságok tapasztalhatóak a *civil szférával* kapcsolatban. Viszonylag gyenge a lakossági aktivitás, nem igazán van még együttműködés sem a civil szervezetek, sem a civilek/lakosság és az önkormányzat közt.

Ezen a téren szerintem szükséges lenne fejleszteni:

- főleg a közösségteremtést, közösségfejlesztést, az embereket, fiatalokat megtartó, aktivizáló programokat, tereket (a szegényebb társadalmi rétegek számára is elérhető módon)
- a szándékot és akaratot erre minden érintett részéről
- a kooperációt, kommunikációt köztük.

A kutatás eredményei alapján Gödöllőt jelenleg *közepesen családbarát* városnak tartom. Mivel még mindig folyamatosan költöznek ide a gyermekes családok, egyrészt valószínűleg nem olyan rossz a helyzet ilyen téren, másrészt viszont nincs is kifejezetten rászorítva a városvezetés arra, hogy különösebb erőfeszítéseket tegyen ezzel kapcsolatban. Bizonyos területek fejlesztésével és támogatásával (pl. oktatás, sport) valóban segítik a családokat, azonban egy igazán családbarát városban ennél jóval többre lenne szükség.

A városfejlesztési stratégiában kijelölt *fejlesztési irányok* alapvetően jók lehetnek, összeegyeztethetőek a „családbarátsággal”. A tervezett beruházásokkal fokozatosan megújul a város fizikai környezete, infrastruktúrája. Ha továbbra is sikerül a kitűzött célokat megvalósítani, akkor ilyen szempontból hatékony a városvezetés. Szem előtt kell azonban azt is tartani, hogy a fejlesztések a lakosság igényeit is kiszolgálják. Ehhez elengedhetetlenek

tartom a jelenleginél nagyobb mértékű közösségi bevonást, kétirányú kommunikációt és a civil szervezetekkel való együttműködést.

A lakosok pontosan tudják, hogy számukra mitől lenne élhetőbb a település. Ezen igények, ötletek megfogalmazása, összegyűjtése és kommunikálása (minden érintett felé) az első lépés a családbarátabb környezet felé. Ebben a civil szervezetek közvetítőként működhetnek az egyének és az önkormányzat között. Bizonyos dolgokat el lehet kezdeni kicsiben is, alulról – van, amit átszervezéssel, összefogással meg lehet oldani, nagyobb anyagi ráfordítás nélkül is (például egy terület kitakarítása). Ezekre nem mindig van elég szándék, energia, kitartás az emberekben, viszont némi támogatás, ösztönzés mellett már beindulhatnak ilyen folyamatok. Előfordul az is, hogy önkéntes munka keretében már működik egy rendszer (pl. állasközvetítő portál) – ilyen esetben a hatékonyságot jelentősen meg tudja növelni már a kis mértékű anyagi támogatás is. Olyan eset is előfordulhat, hogy az önkormányzat pénzügyi vagy humán erőforrás-hiány miatt önmaga nem tudna valamilyen feladatot ellátni, azonban a civilek segítségével már igen (pl. egy rendezvényre adott bizonyos pénzüsszegeből a lakosok önkéntes munkával, saját szervezéssel együtt egy jóval nagyobb volumenű eseményt rendezhetnek, amit még akár jobban a magukénak is éreznek). Azzal tehát, ha az önkormányzat bizonyos lakossági vagy civil célokat, programokat, szervezeteket támogat anyagilag, beindíthat, avagy erősíthet olyan tevékenységeket, amik végeredménye az adott támogatásnál nagyobb gazdasági, emellett pedig társadalmi haszon is.

Amennyiben tehát a városvezetés támogatóan és befogadóan áll a lakossági igényekhez és nyitott a kölcsönös kommunikációra és együttműködésre, úgy van esély egy valóban család- és emberbarát környezet kialakítására. Olyan környezetére, ahol a lakosok magukénak érzik a teret, ahol szeretnek élni. A közösségteremtés és aktivizálódás révén mindez hosszú távú társadalmi és gazdasági haszonnal jár. Gödöllő ököváros koncepciójára remekül fel lehetne fűzni ezeket az elemeket, aminek a végeredménye *zöld, kisvárosi környezettel, helyi társadalmi és kulturális élettel, a helyi munkaerőpiaci igényeknek megfelelő munkahelyekkel egy társadalmilag, környezetileg és gazdaságilag is (nagyrészt) önfenntartó város lenne.*

ÖSSZEFOGLALÁS

Pályamunkám átfogó *célja* annak felmérése, hogy Gödöllőnek milyen adottságai és lehetőségei vannak a családbarát városfejlesztés terén. Megközelítésem középpontjában a helyi családok életminőségének, valamint a város életére gyakorolt hatásuknak javítása áll. A kutatás során a lakosságot nem mint egyének összességét, hanem mint családok összességét vizsgálom. Ez utóbbi esetben a fejlesztéseknek figyelemmel kell lenniük a családok érdekeire is, amik jóval bővebbek és összetettebbek az egyének igényeinél.

A téma legfőbb *aktualitását* a jelenlegi magyar és uniós demográfiai trendek adják. A fogyó és elöregedő népesség egyre jelentősebb gazdasági és társadalmi problémákhoz vezet. Az egyik lehetséges megoldás a folyamat megfordítása – vagy legalábbis lelassítása, tehát annak elérése, hogy több gyermek szülessen. A születésszám növekedését elsősorban a gyermekvállalást támogató (családbarát) gazdasági, fizikai, társadalmi környezet és intézkedések segítik. Ez azok számára is fontos, akik már családban élnek, hiszen a támogató környezetben több erejük marad magukra és a családjukra. Ez ad esélyt arra, hogy a családok be tudják tölteni társadalmi funkciójukat, erősítve tagjaikat, ezáltal pedig környezetüket is.

A kutatási eredmények alapján a *családbarát környezet* kialakítása nem elsősorban pénzkérdés és nem is valamilyen plusz feladat vállalását jelenti. Sokkal inkább a hozzáállás, a szemlélet számít. A legfontosabb az elkötelezettség, a családbarát módon való gondolkodás. Az, hogy a feladatok ellátásánál vagy új fejlesztések esetén az önkormányzat figyelembe veszi-e a gyermekek, családok igényeit.

A *kutatás* során statisztikai adatok, fejlesztési tervek és egyéb szekunder források alapján részletesen elemeztem Gödöllő adottságait, megvalósult és tervezett fejlesztéseit, a civil szférát és a városvezetés hozzáállását, jövőbeni terveit. Vizsgálatomat a családok szemszögéből folytattam, aszerint, hogy a jelenlegi helyzet mennyire segíti megélhetésüket, működésüket. Primer kutatásként mélyinterjúkat alkalmaztam, elsősorban az objektív adatok mögötti minőségi jellemzők, valamint a lakosság véleményének feltárása céljából.

Az eredmények alapján előzetes *hipotéziseim* közül kettő beigazolódt, három viszont csak részben, a következők szerint:

- Gödöllőn az átlagosnál több a gyermek, illetve a kisgyermekes család: Részben elfogadható.

Amennyiben csak a gödöllői lakosokat tekintem, akkor a gyermekek aránya az országos átlaghoz közeli. A bejáró tanulók száma emeli ezt az értéket, azonban ez esetben nehéz meghatározni, hogy pontosan milyen mértékben vesznek részt a város életében és milyen mértékben kell őket figyelembe venni. A kisgyermekes családok aránya szintén csak kicsit volt magasabb az országos átlagnál, tehát a hipotézis nem igazolódott be egyértelműen.

- Gödöllő alapvetően jó adottságokkal rendelkezik, a családok számára vonzó település: Részben elfogadható.

Gödöllő sok területen jó adottságokkal rendelkezik. Nyilván mindenhol lehet még mit fejleszteni, de alapvetően gazdasági és infrastrukturális szempontból a fejlettebb települések közé tartozik, a zöld környezet és a jó általános és középiskolai oktatás pedig vonzerőt jelent a családok számára. A helyi közlekedés állapota azonban annyira rossz, hogy mindezeket az előnyöket felül is írhatja.

- Kiemelkedő erőssége a városnak az oktatás, nevelés minősége: Részben elfogadható.

Az oktatás, nevelés minősége minden szinten kiemelkedőnek mondható, azonban a városban felmerülő férőhely-igényt csak az általános és középiskolai oktatás tudja kielégíteni, a bölcsődei és óvodai férőhelyek alatta maradnak az igényeknek, ami már jelenleg is problémát okoz. Ez a probléma az új közoktatási törvény bevezetését követően fokozódni fog.

- Nem megfelelő a kommunikáció a lakosság és a városvezetés között: Elfogadva.

A lakosok számára a fogadóórákon kívül nem igazán van véleménynyilvánítási lehetőség, az önkormányzat pedig nem kommunikál megfelelő mélységben. Mindenképpen szükséges lenne a kommunikáció erősítése a két fél között egyrészt a civil szervezeteken keresztül, másrészt a lakosság egyes tagjainak a véleménynyilvánítását elősegítő rendszerek létrehozásával.

- Nincs igazán közösségi élet városi szinten, hiányzik a lakossági összetartás:
Elfogadva.

A lakossági aktivitás viszonylag alacsony, mind civil szerepvállalás, mind közösségi programokon való részvétel tekintetében. Kevés az olyan esemény, ami városi szinten megmozgatná az embereket.

A kutatás *eredményei* alapján Gödöllőt jelenleg közepesen családbarát városnak tartom. A városvezetés olyan szempontból hatékony, hogy a kitűzött céljait jellemzően eléri, azonban szem előtt kell tartani, hogy a fejlesztések a lakosság igényeit is kiszolgálják. Ehhez elengedhetetlennek tartom a jelenleginél nagyobb mértékű közösségi bevonást, kétirányú kommunikációt és a civil szervezetekkel való együttműködést. Amennyiben erre nyitott a városvezetés, továbbá támogatóan és befogadóan áll a lakossági igényekhez, úgy van esély egy valóban család- és emberbarát környezet kialakítására, ami a közösségteremtés és aktivizálódás révén hosszú távú társadalmi és gazdasági haszonnal járna Gödöllő számára.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

1. Bodonyi E. – Busi E. – Hegedűs J. – Magyar E. – Vizely Á. (2006): A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése – Család, gyerek, társadalom. Budapest, Bölcsész Konzorcium, 68 p.
2. Dietrich, K. (2009): Családpolitika és helyi szövetségek a családokért. In: Helyi Szövetség a Családokért tájékoztató füzet. Budapest, NOE, 16-21. p.
3. Péterfi F. (szerk.) – Sain M. (szerk.) (2010): Tervezz! Bátran! Közöd van hozzá! Érvék, ajánlások és ötletek a lakossági-közösségi bevonással megvalósuló városmegújítás gyakorlatához. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, 17 p.
4. Reisinger A. (2010): Társadalmi részvétel a helyi fejlesztéspolitikában – különös tekintettel a civil/nonprofit szervezetek szerepére. Győr, doktori értekezés. Letöltve: <http://www.doktori.hu/> 2011.10.06.
5. Robozné Schönfeld Zs. (2010): Tata. Gyermekbarát város - Családbarát Tata. 2007-2009. Letöltve: <http://www.eukn.org> 2011.06.29.
6. Sain M. – Dr. Czene Zs. – Dr. Péti M. – Varga Z. (2010): Területfejlesztési füzetek 1. Segédlet a közösségi tervezéshez. Budapest, VÁTI, 92 p.
7. Szűcs Z. (szerk.) (2006): Statisztikai módszertani füzetek, 47. A háztartás és a család fogalma. Budapest, KSH, 56 p.
8. Ternovszky F., Dr. Habil (2009): A női (anyai) karriermodellek. Problémáik, támogatásuk. Humánpolitikai Szemle. XX. évf. 5. sz. 8-16. p.
9. Tomay K. (2009): Demográfiai kihívások az európai és magyar városokban. Falu Város Régió. 2009/2. 13-18. p.
10. VÁTI - NTUI (2009): Mitől lesz családbarát egy város? Falu Város Régió. 2009/2. 10-11. p.
11. VÁTI (2009): Állásfoglalás a családbarát városokért. Falu Város Régió. 2009/2. 12. p.

Jogszáály, fejlesztési dokumentum

12. 1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról. Letöltve: http://www.complex.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99000065.TV 2011.07.25.
13. Gödöllő Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája (2008-2013). Letöltve: <http://www.godollo.hu/gazdasag/varosfejleszt/index.php> 2010.10.18

Internetes és egyéb forrás

14. Dombvidék II. évf. 8. sz.
15. Gödöllői Szolgálat XIX évf. 30. sz., XX. évf. 28., 29., 30., 31., 32., 33., 34. sz.
16. <http://chopinzeneiskola.wordpress.com>
17. <http://godollo.hu>
18. <http://godollo.hu/hirek>
19. <http://godollo.hu/hirek/kozlekedes/parkolas/>
20. <http://godollo.hu/turizmus/bemutatkozik/>
21. <http://godolloibaba.hu>
22. <http://godolloi-civilek.hu/>
23. <http://godolloi-hirek.hu/hirek/godolloi-civil-penzek>
24. <http://godolloi-hirek.hu/hirek/tobb-rendor-lesz-godollon>
25. <http://godolloiwaldorfovoda.blogspot.com/>
26. <http://hu.wikipedia.org/wiki/Arborétum>
27. <http://kiralyikastely.euprojektek.hu>
28. <http://kontraszt.godollo.hu/hirek>
29. <http://maps.google.hu>
30. <http://vallalkozoi.negyed.hu/vnegyed/20101206-nem-epul-meg-a-magyar-posta-kozpontja-godollon-allas-nelkul.html>
31. <http://www.gip.hu>
32. http://www.godollo.hu/ugyintezes/ugyleirasok_db/?catalog3_id=85
33. <http://www.godolloi-civilek.hu/esemeny/100729/majus-a-csaladok-honapja-2011-programvaltozas>
34. <http://www.hedvig.hu/cikk/20110613/civil-haz-a-szabadsag-uton-ujabb-civil-ter-nyilik-hamarosan-godollon>
35. http://www.lokalpatriotaklub.hu/a_csapat/tag/6-dr-gemesi-gyorgy/program
36. <http://www.lokalpatriotaklub.hu/hir/58-spanyolviasz-es-a-godolloi-fidesz-esete>

37. <http://www.muza.hu>
38. <http://www.reginakozpont.hu>
39. <http://www.reginakozpont.hu/haz/>
40. <http://www.reginakozpont.hu/haz/gyerekbarat>
41. <http://www.reginakozpont.hu/haz/node/110>
42. <http://www.reginakozpont.hu/munkahelyben/>
43. <http://www.szuleteshete.hu/szervezok/2011/godolloi-szuletes-hete-csapat>
44. <http://www.tormay.hu>
45. Központi Statisztikai Hivatal <http://portal.ksh.hu>
46. Nagycsaládosok Országos Egyesülete <http://noe.hu/>
47. Nemzeti Fejlesztési Ügynökség <http://www.nfu.hu/>
48. Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer
<https://teir.vati.hu/>
49. UNICEF Child Friendly Cities <http://www.childfriendlycities.org/>

MELLÉKLETEK

1. SZ. MELLÉKLET: AZ UNICEF GYERMEKBARÁT VÁROS KEZDEMÉNYEZÉSE (Robozné, 2010)

A gyermekbarát város olyan város, amely kiemelten fontos dolognak tartja a gyermekek jogainak érvényesítését. Minden gyermeket megilletnek az alábbi jogok:

- a városra vonatkozó döntések befolyásolása
- véleménynyilvánítás arról, hogy milyen várost szeretnének
- részvétel a családi, közösségi és társadalmi életben
- jog a legalapvetőbb szolgáltatások, így az egészségügyi szolgáltatások és a közoktatás igénybevételére
- tiszta ivóvízhez való hozzáférés és megfelelő köztisztaság
- védelem a kiszolgáltatottság, az erőszak és a bántalmazás ellen
- biztonságos módon történő önálló közlekedés az utcákon
- találkozás és játék a barátokkal
- zöldfelületek növényekkel és állatokkal
- szennyezéstől mentes környezetben élni
- részvétel társadalmi és kulturális eseményeken
- a település egyenrangú polgárának lenni, hozzáférni minden szolgáltatáshoz, tekintet nélkül az etnikai származásra, vallásra, vagyoni helyzetre, nemre és fogyatékosságra

2. SZ. MELLÉKLET: A NAGYCSALÁDOSOK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK SZEMPONTJAI A „CSALÁDBARÁT ÖNKORMÁNYZAT” DÍJHOZ (NOE, 2009)

1. Jó minőségben és a családok számára jól elérhetően működjenek a településen (vagy legyenek megszervezve, körzetesítve, más településekkel összefogva) a családokat érintő alapszolgáltatások (ha van: bölcsőde, óvoda, iskolák, gyermekorvosi ellátás, védőnői szolgálat, családsegítő és gyermekjóléti szolgálat, gyámhivatal, családi napközi stb.).
2. A helyi szociális rendelet - a törvények betartásán túl – tartalmazzon a családok, különösen a több gyermeket nevelők számára kedvező lehetőségeket.
3. Érezhető legyen, hogy az önkormányzat nem csupán szavakban vagy a törvények minimális szintű teljesítésével, hanem ezeken túlmenően is értékeli a gyermeket nevelő családokat, értük érdemi lépéseket is kész megtenni lehetőségeihez mérten.
4. Az ügyfélszolgálatok kialakítása, az ügyintézők hangneme, ill. az intézmények vezetőinek a családokkal való bánásmódja legyen humánus (szóba sem jöhet, hogy megjegyzést tegyenek a gyermekvállalással kapcsolatban!).
5. Támogassák a családok lakáshoz jutását, ill. különösen a több gyermeket nevelők számára gondoskodjanak méltó körülmények megteremtéséről.
6. Könnyítsék meg a gyermekintézményekbe, iskolákba való jutást.
7. Akadálymentesítés a gyermeket nevelők számára is.
8. Játsszóterek, közösségi terek, ifjúsági szabadidős lehetőségek legyenek.
9. Gyermekek és fiatalok biztonsága (közlekedés, közbiztonság, játszóterek stb.)!
10. Támogassa a gyermeket vállaló fiatal családokat! Helyi programokkal ösztönözze a fiatalokat, hogy vállaljanak gyermeket.
11. Helyi szövetség a családokért - előny!
12. Családbarát városfejlesztés.

13. Az önkormányzat és cégei, intézményei, mint munkaadók családbarát módon állnak-e hozzá a munkavállalóikhoz (család és munka egyeztetése).
14. Családbarát szolgáltatások, nyitva tartások, közlekedési lehetőségek.
15. Tiszta és egészséges környezet.
16. Legyen valamilyen egyedi családtámogató, a gyermeknevelést vagy gyermekvállalást segítő program, intézkedés, ami mintául szolgálhat a többi önkormányzatnak.

3. SZ. MELLÉKLET: ÁLLÁSFOGLALÁS A CSALÁDBARÁT VÁROSOKÉRT (VÁTI, 2009)

Mire van szükség a városok családbaráttá válásához?

1.) ÉRTÉKVÁLASZTÁS, SZEMLEÉLETVÁLTÁS

- Stabil, helyi családpolitika és az ezzel kapcsolatos célkitűzések határozott felvállalása
- A gyermekvállalás közösségi szerepének, fontosságának tudatosítása a helyi társadalom számára, a gyermeket vállalók megbecsülése
- Családbarát példák támogatása és népszerűsítése
- Generációk együttélésének támogatása

2.) AKADÁLYMENTES, CSALÁDBARÁT KÖRNYEZET ÉS KÖZLEKEDÉS

- Fizikai akadálymentesítés a gyalogos és közösségi közlekedésben, intézményekben, hivatalokban és a piaci alapon szerveződő szolgáltatásokban
- Tiszta környezet: levegő, közterek, utcák
- Játsszóterek, közösségi terek, családbarát lakókörnyezet
- Gyalogos és biztonságos szélességű (gyermekek által is használható) kerékpáros közlekedés, ezek előnyben részesítése az autókkal szemben
- Zöld területek védelme, bővítése, használatának, elérhetőségének és biztonságának fejlesztése
- Társasházak gyerekbarát átalakításainak támogatása

3.) BIZTONSÁG A GYERMEKEKNEK

- Biztonságos környezet és közlekedés (pl. bűnmegelőzés)
- A lakóövezetek biztonságát és környezetvédelmét szolgáló forgalomszervezés – forgalmas utak elkerüljék a lakóterületeket

4.) CSALÁDBARÁT INTÉZMÉNYRENDSZER ÉS SZOLGÁLTATÁSOK

- Gyermekjóléti és családokat érintő oktatási, szociális és egészségügyi szolgáltatások megfelelő minőségben, kapacitásokkal és elérhető módon
- Anyagi és természetbeni támogatások (pl. étkeztetés, iskolakezdési támogatás, utazási kedvezmények, stb.)
- Egészségvédelem: prevenció, sportolási lehetőségek, szűrések, védőoltás, stb.

5.) CSALÁDBARÁT FOGLALKOZTATÁS ÉS MUNKAHELYEK

- Rugalmas munkaidő, távmunka
- A nők munkába való visszatérésének segítése
- Távmunka városi feltételeinek megteremtése pl. Wi-Fi

6.) TERVEZÉS

- A fenti szempontokat következetesen figyelembe vevő várostervezés, -rendezés, építésszabályozás
- Városok belterületén megfelelő környezeti minőségű, vonzó, intézményekkel jól ellátott zöld lakóterületek szervezett kialakítása
- Családbarát városrehabilitáció
- Hosszú távú szemlélet, lakossági és civil bevonás és kontroll

4. SZ. MELLÉKLET: INTERJÚK KÉRDÉSEI CIVIL SZERVEZET/ISKOLA VEZETŐI SZÁMÁRA

1. Jelenlegi helyzettel való elégedettség a következő témakörökben:

Családokat érintő alapszolgáltatások (egészségügy, oktatás, szociális ellátás)

Tisztaság (természeti és épített környezet)

Biztonság (közbiztonság, közlekedés)

Zöld területek, közösségi terek (parkok, játszóterek, közterek, intézmények)

Sport, szabadidő, kultúra, szórakozási lehetőségek (különböző korosztályoknak)

Közlekedés (elérhető, akadálymentes)

Infrastruktúra

Foglalkoztatás (család és munka összeegyeztethetősége)

- Mi az, amivel kifejezetten elégedett?
- Milyen hiányosságokat lát, mire lenne szükség? Min kellene változtatni? Hogyan (van-e konkrét ötlete)?

2. Eddigi fejlesztésekkel (elsősorban a következőkkel) való elégedettség:

Művészetek Háza

Főtér

Királyi Váró, vasútállomás

Kastély

Damjanich iskola, Zöld óvoda

- Mi a véleménye az eddig megvalósult fejlesztésekről?

- Mennyire szolgálta az adott fejlesztés a lakosok, azon belül is a családok érdekét?
Mennyivel lett általa élhetőbb a város?
- Mi az, amivel elégedett? Miért?
- Mi az, amivel elégedetlen? Miért?

3. Civil szféra:

- Mennyire tartja erősnek Gödöllőn a civil szférát?
- Milyen a kapcsolat a helyi civil szervezetek között? Van-e együttműködés?
- Mennyire aktívak a lakosok a közéletben, civil életben? Mennyire érdeklődőek a város dolgaival kapcsolatban?
- Mennyire érzik magukénak a lakosok a várost?

4. Közsztéma:

- Mennyire tudnak együttműködni a civil szervezetek és az önkormányzat?
- Mennyire ösztönzi az önkormányzat a közösségi részvételt a különböző tervezések, fejlesztések kapcsán?
- Mennyire/mivel támogatja az önkormányzat a helyi gyermekvállalást, a családokat?

5. A szervezet/iskola, aminek vezetője/tagja a megkérdezett:

- Mennyire aktív?
- Mik a legfontosabb céljai?
- Mit tesz ezek eléréséért?